श्री.

सामवेदीय नित्यकर्म.

વેદમૂર્ત્તિ અમૃતરામ ગીરધરભાઇની સહાયથી.

પ્રસિદ્ધકર્તા.

श्री मोढ मित्रमंडळ.

कपडवणज.

કપડવણજ.

મિત્ર મંડળ પ્રેસમાં છાપ્યું.

સંવત ૧૯૬૨ સને ૧૯૦૭

કીમત ચાર આના.

જાહેર ખબર.

આ પુસ્તક હાલ નીચે લખેલા ઠેકાણેથી મળશે.

કપડવણજ—શ્રી મોઢ મિત્રમંડળ સમાજ.

ઠે. રા. રા. ત્રવાડી પીતાંબરદાસ લક્ષ્મીરામના મકાનમાં

॥ ॐ श्री ॥

॥ श्री सद्‌गुरवे परमात्मने नमः ॥

ઉપોદ્‌ઘાત્

આ પુસ્તકની પ્રથમ આવૃત્તિ થોડી મુદતમાં ખપી તેની આવશ્યકતા સિદ્ધ થાય છે. માટે તે સંબંધમાં વિશેષ વિવેચન કરવાનું રહેતું નથી

મુખ્ય વાતતો એ છે કે આવાં નિત્ય કર્મનાં આન્હિકો સ્થળે સ્થળે જોવામાં આવે છે. પણ આ જમાનાને એવી તરેહનો પવન લાગેલો છે કે આધુનિક સમયના ઊછરતા યુવાનો સંધ્યાદિક નિત્ય કર્મની ખટપટમાં પડી (!) મિથ્યા વખત વ્યતીત કરવો ઉચિત ધારતા નથી. તો કેટલાંક આન્હિકોમાં નિત્ય કર્મના વિષયો વિસ્તારેથી લખેલા હોવાથી તે આન્હિકોનો બહોળો ઉપયોગ થતો જણાતો નથી. તેથી તે અડચણ દૂર કરવાના હેતુથી અને નિત્યકર્મના દરેક વિષયો ટુંકાણમાં બહાર પાડી હાલના ઊછરતા બંધુઓને સ્વધર્મના રસ્તે દોરાવા વૃત્તિ જાગ્રત કરવાના હેતુથી આ નિત્યકર્મના પુસ્તકમાં સામવેદીદ્વિજોનાં નિત્યકર્મો સંક્ષિપ્તમાં જણાવવામાં આવેલાં તેથી તેમાં કેટલોક ભાગ ટુંકાવવાના હેતુથી છોડી દીધો હોય તે તરફ દોષદૃષ્ટિ કરવામાં નહિ આવે એવી આશા રખાયછે.

આ પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ કેટલાક ધર્માભિલાષિ શ્રદ્ધાળુ સજ્જનોના આગ્રહથી કેટલોક ભાગ વધારેલો

છે. જેવો કે:

शौचविधि दंतधावनविधि प्रातःस्नानविधि
प्रातर्होम यज्ञोपवितकरणविधि यज्ञोपवितविधि
मध्यान्हिक स्नानविधि मध्यान्हिक उपस्थानना

કેટલાક મંત્રો.

આ સિવાય છેવટમાં ત્રણ થાળ મુકવામાં આવ્યાછે. તે અત્રેશ્રી શોમનાથ મહાદેવમાં ગવાતા થાળછે. તે પ્રકાશકને કેટલાક સ્વભાવિક ગૃહસ્થોના આગ્રહથી મુકવામાં આવ્યા છે. તેથી તે પ્રાકૃત જાણી તે તરફ દોષારોપ કરવાનો નથી.

આર્ય દ્વિજોનું વિષેષ લક્ષ એટલાજ માટે ખેંચવામાં આવેછે કે આ ભારત ભૂમિ જે એક સમયે સર્વોત્કૃષ્ઠ સ્થિતીએ પહોંચેલી હતી તે આજે ઘણીજ પતિત અવસ્થામાં આવેલી જણાય છે તેનો હેતુ એજ છે કે સંધ્યા ગાયત્રી આર્ય દ્વિજોને તન, મન, અને ધન અર્થાત્ સર્વસ્વ છે એમ કહેવામાં લેશ પણ વાંધો નથી.

આર્ય પ્રજાનો અભ્યુદય તથા કલ્યાણનો સર્વ આધાર ધર્મ ઉપર છે. અને ધર્મનો આધાર વેદ, શ્રુતિ, સ્મૃતિ, વીગેરે સત્શાસ્ત્રો ઊપરછે. અને સર્વ શાસ્ત્રોનો મુલ વેદ અને બુદ્ધિ છે. અને ગાયત્રી બુદ્ધિની જનિતા રૂપ અને પ્રણવ શબ્દ (ૐ) વેદના પિતા રૂપ છે. અને આ પ્રણવ અને ગાયત્રીથીજ અને હાલ સર્વ શકિત મહત્વ આદિ તેમજ અંતમાં મોક્ષ પણ પ્રાપ્ત થાય છે.

પરંતુ તેમ થવામાં જે કંઇ પ્રતિબંધો આવે છે તેનું

કારણ એટલુંજ કે આ સંધ્યા ગાયત્રી તથા પ્રણવોચ્ચારોને જે કાંઇ ઉપયોગ કરે છે તે તેના ખરા રહસ્યનું અજ્ઞાન હોય છે કોઇપણ વસ્તુની પ્રાપ્તિ કરવી હોય તો તે પોતે જે બાબતમાં ઊંડા ઉતરીતેનો મર્મ (ભાવ) બરાબર સમજે તોજ તેનો પ્રયત્ન સફળ થાયછે.

હવે ટુંકામાં એટલું જણાવવાનું કે સંધ્યા ગાયત્રી આદી કરવામાં જે સમયનો દુરૂપયોગ (*Waste of time*) સમજે છે, તેમને માટે જણાવવાનુ કે સંધ્યાનો અર્થ સારી રીતે ધ્યાન કરવુ એવો થાયછે; તે ધ્યાન જો સારી પેઠે સમજીને કરવામાં આવે તો તે ધ્યાનમાં જેવી આનંદની પ્રાપ્તિ થાય છે તેવી આ ક્ષણીક વ્યાવહારિક સુખાનુભાવના આનંદમાં થતી નથી.

હવે જો ગાયત્રી મંત્રના અર્થનો વિચાર કરીએ તો પ્રથમ ૐ શબ્દ આવેછે તેમાં ઘણો અર્થ રહેલો છે. પણ કર્તા ત્રાતા અને સંહર્તા પરમેશ્વરનું ભાન કરાવનાર એ શબ્દ છે.

भूर् – ભૂલોક (પૃથ્વીલોક)
भुवर् – પૃથ્વી કરતાં ઉપરનો લોક.
स्वर् – भूवर् લોકથી ઉપરનો લોક.
महर् – स्वर् લોકથી ઉપરનો લોક.
जनः – महर् લોકથી ઉપરનો લોક.
तपः – जन લોકથી ઉપરનો લોક.
सत्यम् – तप લોકથી ઉપરનો લોક.
तत – તે (ઉપરના સાત લોક).

सवितु – ઉત્પન્ન કરનારનું (સુર્યનું).
देवस्य – દેવનું. वरेण्यं – વરવાયોગ્ય
भर्गः – તેજ धीमहि – અમે ધ્યાન કરીએ છીએ.
यः – જે (સુર્યદેવ). नः – અમારી
धियः – બુદ્ધિઓ (બુધ્ધિ વિગેરે સર્વ શક્તિઓ)
प्रचोदयात् – પ્રેરે.

આખી ગાયત્રીનો એકંદર ભાવાર્થઃ—
કર્તા, ગાતા, અને સંહર્તા પરમાત્મા કે જે ભુર, ભુવર, અર્થાત્ સર્વ લોકો તે પ્રસવનાર દેવના વરવા યોગ્ય તેજનું અમે ધ્યાન કરીએ છીએ, તે સવિતા દેવ અમારી બુદ્ધિ આદિ શક્તિઓને પ્રેરો અર્થાત સર્વ કલ્યાણ પ્રતિ વેગ આપો.

આટલો બધો ઊંડો ભાવાર્થ ગાયત્રીની અંદર રહેલોછે. તે ઘણાઓના સમજવામાં હોતો નથી. તો પછી બીજા વેદ મંત્રોની તો સમજણજ ક્યાંથી હોય? માટે જો ભાવ સમજીને ક્રિયા યોથાય તો તે ક્રિયા સત્વર ફલી ભુત થાયછે. આવી રીતે સંધ્યાના દરેક મંત્રનો ભાવ સમજીને કરવામાં આવેતો અધિક ફાયદો થાયજ. પણ અત્રે તે સઘળું સમજાવવામાં ઘણુ લંબાણ થાય તેથી આ સ્થળે તે જણાવવામાં આવ્યું નથી; તે યોગ્ય અધિકારી પાસેથી સમજી લેવું એ જણાવી આ ઉપોદ્ઘાત્ નો અંત લાવવામાં આવેછે.

સંવત ૧૯૬૧નાં શ્રાવણ શુકલપક્ષ ૧. કપડવંજ. — શ્રીમોઢમિત્રમંડળ.

॥ ॐ श्रीँ ॥

॥ श्री सद्गुरवे परमात्मने नमः ॥

॥ श्री महेश्वराय नमः ॥

॥ श्री सामवेदोक्त आह्निक प्रयोगः ॥

ચાર ઘટિકા રાત્રી રહે તે વખતે પથારીમાંથી ઊઠતાં શ્રી ઇષ્ટદેવનું સ્મરણ કરવું. માંગલીક વસ્તુનું અવલોકન કરવું. મળમુત્રનો ત્યાગ કરવાને વાસ્તે નૈઋત્ય કોણમાં જવું. તે વખતે વસ્ત્ર વડે મોં તથા નાક ઊપર આચ્છાદન કરવું. જનોઇ જમણા કાને આપણાથી તે દેખી ન શકાય તેટલું વીંટિને દિવસે ઊત્તર દિશામાં અને રાત્રે દક્ષિણ દિશામાં મુખ રાખીને બેસવું. એક વખત માટી વડે ગુહ્ય ઇન્દ્રીનું તથા પાંચ વખત તેવીજ રીતે ગુદાનું પ્રક્ષાલન કરવું. ત્યારબાદ દશ વખત માટી વડે ડાબો હાથ ધોઈને પછી બે હાથ ભેગા કરીને કાંડા સુધી માટી વડે સાત વખત ધોવા; તેજ પ્રમાણે ત્રણ વખત ઘુંટણ સુધી પગ ધોવા. તે બાદ બાર કાંગળા કરવા. इति शौच विधिः ॥

अथ आचमन विधिः ॥ પુર્વાભિ મુખે અથવા ઉત્તરાભિ મુખે બેસીને બે ઢીંચણ વચ્ચે બે હાથ રાખીને

જમણા હાથની હથેળી ગાયના કાન જેવી કરીસઘળી આંગળીઓ એક બીજીને અડકેલી રાખીને છેલ્લી આંગળી અને અંગુઠો છુટો રાખતાં એક માસા સોનાની ગોળી બુડે તેટલું પાણી લેઇને આચમન કરવું. તે પાણી ગરમ કરેલુ તથા ફીણ વાળું નહિ જોઇએ. આ-ચમન કરતી વખતે ડાબો હાથ જમણા હાથને અડકાડીને બ્રાહ્મી તીર્થ એટલે અંગૂઠાના મૂળ પાસેથી ત્રણ વખત આચમન કરવું. આચમન કરતી વખતે મોં ઉત્તર તરફ રાખીને આચમન કરવું. પછી હાથ ધોઇ નાખી અંગૂ-ઠાના મૂળ વડે કરીને મુખ બે વખત લુછી નાખવું. પછી ડાબા હાથમાં પાણી લેઇને જમણા હાથનાં આંગળાં વડે બે પગ ઉપર પાણી છાંટવું ત્યાર બાદ હાથમાંનું પાણી કાઢી નાખી બીજુ પાણી લેઇ માથા ઊપર છાંટવું પછી બધી ઇન્દ્રિયોનો સ્પર્શ નીચે પ્રમાણે કરવોઃ—

ડાબી હથેળીમાં જળ લેઇને

તર્જની (અંગૂઠા પાસેની આંગળી) મધ્યમા (વચલી) અનામિકા (ટચલીની જોડની) એ ત્રણ આંગળીઓ એકઠી કરી જળ વાળી કરીને મુખનો સ્પર્શ કરવો.

તર્જની અને અંગૂઠો ભેગો કરીનાકનો સ્પર્શ કરવો.

અનામિકા અને અંગૂઠો ભેગો કરી આંખે સ્પર્શ કરવો.

તેજ પ્રમાણે કાનનો સ્પર્શ કરવો.

કનિષ્ઠિકા (ટચલી) અને અંગૂઠા વડે નાભિનો સ્પર્શ કરવો.

હથેળી વડે હૃદયનો સ્પર્શ કરવો.

તમામ આંગળીઓ વડે શીર્ષનો સ્પર્શ કરવો.

તમામ આંગળીઓ (અંગૂઠા શિવાય) ના અગ્ર ભાગથી ખભાનો સ્પર્શ કરવો.

પછી રહેલું જળ પૃથિવ ઉપર નાખવું.

(જ્યાં આચમન કરવાનું હોય ત્યાં આ વિધિ પ્રમાણે આચમન કરવું.) इति आचमनम् ॥

अथ दंतधावनाविधिः ॥ દાતણ કાંટાવાળા ઝાડનું અથવા જેમાંથી દૂધ નીકળે તેવા ઝાડનું હોવું જોઇએ. અને તે માત્ર આઠ આંગળનું હોવું જોઇએ. પૂર્વાભિમુખે બેશીને ઇશાન કોણ તરફ મોં રાખીને ઢીંચણ વચ્ચે હાથ રાખીને દાતણ ધોઇ નાખી નીચેના મંત્ર પ્રમાણે તે દાતણવાળી વનસ્પતિનું અભિમંત્રણ કરવું—

आयुर्बलं यशोवर्चः प्रजां पशून्व सुनिच ।
ब्रह्म प्रज्ञांच मेधांच त्वन्नोदेहि वनस्पते ॥

દાતણ કરતી વખત મૌન્ય ધારણ કરવું. અંગુઠાના પર્વ જેટલો દાતણનો કૂચો કરવો. પછી મુખ ધોઇ નાખી ઊપર પ્રમાણે આચમન કરી શ્રીઇષ્ટદેવનુ સ્મર્ણ કરી નમસ્કાર કરવા. इति दंतधावनम् अथ प्रातःस्नानविधिः॥

રાત્રે પહેરેલું વસ્ત્ર ઉતારી બીજું શુદ્ધ વસ્ત્ર પહેરવું નદીમાં સ્નાન કરતી વખતે નદીના પ્રવાહ સામે મુખ રાખવું. તલાવમાં સ્નાન કરતી વેળા પૂર્વાભિમુખે બેશી સ્નાન કરવું સ્નાન કરતાં મૌન્ય ધરવું. પછી બે વખત આચમન કરવું પછી બહાર જળના સમીપમાં ઉભા રહી હાથમાં જળ લેઇને—

अत्राद्य महामांगल्य प्रद अमुक मासे० अमुक पक्षे० अमुक तिथौ० अमुक वासरे० श्री परमेश्वर प्रितये प्रातःस्नान महंकरिष्ये

એ વડે સંકલ્પ કરવો. પછી માટી લેઇને इदं विष्णुरित्यादि ૬ મંત્રો વડે અભિમંત્રણ કરવું હાથમાં પાણી લેઇ નીચે પ્રમાણે બોલવું.

इदं विष्णुरित्यादि षण्णां मेधातिथि गायत्री र्विष्णुः सर्वेषां मृदालेपने विनियोगः

એ પ્રમાણે બોલી પાણી મુકી દેવું.

३२३ ३ १ २ २ ३ १ २२३२ १ २
ॐ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा नि दधे पदं । समुढ
३ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २
मस्य पांसुले ॥१॥ त्रीणि पदा विचक्रमे विष्णु
३ १ २२ ३ १ २ ३ १ २
र्गोपा अदाभ्यः । अतो धर्माणि धारयन् ॥२॥
३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २
विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो व्रतानि पस्पशे ।
१ २ ३ २ ३ १ २ १ २२ ३२ ३ १
इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥३॥ तद्विष्णोः परमं पदं
२२ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २
सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् ॥
१ २२ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
तद्विप्रासो विपन्युवो जागृवांसः समिंधते ।
३ २ ३ २ ३ २ १ २ ३ १ २ ३
विष्णो र्यत्परमं पदं ॥५॥ अतो देवा अवन्तु नो
२ ३ १ २ ३ २ ३ २२ ३ १ २
यतो विष्णुर्विचक्रमे । पृथिव्या अधि सानवि ६

આ મંત્રો બોલીને જમણા હાથે મસ્તકથી નાભિ સુધી અંગે માટી ચોપડવી ડાબા હાથથી નાભિની નીચેના આખા અંગને ચોપડવી.

अथ मार्जयेत् ॥ आपोहिष्ठेति तिसृणां सिंधुद्विप गायत्र्यापः मार्जने विनियोगः

એ મંત્ર બોલી પાણી મુકી નીચેના મંત્રથી માર્જન કરવૂં.

ॐ आपोहिष्ठामयोभुव स्ताऽनऊर्जेंदधातन । महेरणाय चक्षसे ॥१॥ ॐ योवः शिवतमोरसः तस्य भाजयतेहनः । उशतीरीव मातरः ॥२॥ ॐतस्मा अरंग मामवो यस्यक्षयाय जिन्वथ । ॐ आपोजन यथाचनः ॥३॥

એમંત્રથી દર્ભની સેર જળમાં બોળી માથા ઉપર માર્જન કરવું અને જળની બહાર માર્જન કરતા હોઇએ તો ડાબા હાથમાં જળ લેઇ ઉપર જમણો હાથ ઢાંકી ગાયત્રીમંત્ર ભણીને તે જળથી માર્જન કરવું.

अथ जलाऽघमर्षणम् ॥ ऋतंच सत्यंचेत्य

घमर्षणो ऽनुष्टुब्भाववृत्तः अश्वमेधावभृथे विनियोगः ॥

ॐ ऋतंच सत्यंचाभिद्धा त्तपसोध्यजायत ततोरात्र्यजायत ततः समुद्रो अर्णवः। समुद्रा दर्णवादधिसंवत्सरो अजायत। अहोरात्राणि विदधद्विश्वस्य मिषतोवशी। सूर्याचंद्रमसौ धाता यथा पूर्वम कल्पयत् दिवंच पृथवीं चान्तरिक्षमथो स्वाहा ॥

એ મંત્ર વડે જળમાં અઘમર્ષણ કરવું. જળની અંદર હોઇએ તો શ્વાસ નીચો મૂકી નાક જળને અડકે તેવી રીતે કરવું. જળ બહાર હોઇએ તો જમણા હાથની હથેળીમાં જળ લઇને નાસિકા તે જળને અડાડી સ્વાસ નીચો મૂકતાં ઉપરનો મંત્ર ભણી તે જળ ડાબી તરફ છાંટવું. પછી इदं विष्णु० એ મંત્રથી વિષ્ણુનું ધ્યાન કરી તે જળમાં ડુબકુ મારવૂં. ત્યાર પછી ફરીથી आपो हिष्ठा० એ મંત્ર વડે માર્જન કરવું પછી બે વખત આચમન કરવું પછી સ્નાનાંગતર્પણ કરવું તે તર્પણ

એકવડા દર્ભવડે દેવતીર્થે તર્પણ કરવું ધોળા તલથી.

१ ॐ ब्रह्मादयो देवास्तृप्यन्तु

२ ॐ देवपत्न्यस्तृप्यन्तु

३ ॐ देवसुतास्तृप्यन्तु

४ ॐ देवगणास्तृप्यन्तु

५ ॐ गौतमादयो ऋषयस्तृप्यन्तु

६ ॐ ऋषीपत्न्यस्तृप्यन्तु

७ ॐ ऋषीसुतास्तृप्यन्तु

८ ॐ ऋषीगणास्तृप्यन्तु

પછી અપસવ્ય કરીને ડાબો પગ ઉંધો વાળીને દક્ષિણાભિમુખે પિતૃતીર્થે બેવડા દર્ભથી કાળા તલ સાથે પિતૃતર્પણ નીચે પ્રમાણે કરવું. એક એકને ત્રણ વખત અંજલી મુકવી.

१ ॐ कव्यवाड नलादय पितर स्तृप्यन्तु

२ ॐ पितृसुता स्तृप्यन्तु

३ ॐ पितृपत्न्य स्तृप्यन्तु

૮ ॐ पितृगणा स्तृप्यन्तु

ત્યાર બાદ જનોઇ કંઠે કરીને દર્ભ હાથના મધ્યે રાખીને પશ્ચિમ મુખે મનુષ્ય તિર્થે સબલ તલ (ધોળા અને કાળા એકઠા) લેઇને તર્પણ નીચે પ્રમાણે કરવું. એક એકને બે વખત અંજલી મુકવી.

१ ॐ सनकादयो मनुष्यां स्तृ०

२ ॐ मनुष्यपत्न्य स्तृ०

३ ॐ मनुष्यसुता स्तृ०

४ ॐ मनुष्यगणा स्तृ०

પછી સવ્ય કરી હાથમાં અંજલી લેઇને નીચેનો મંત્ર બોલી જળની બાહાર અંજલી ફેંકવી.

यन्मया दूषितं तोयं मलैः शारीर संभवैः। तस्य पापस्य शुद्ध्यर्थं यक्ष्माणं तर्पयाम्यहम् ॥

પછી બે વાર આચમન કરવું તે બાદ સ્નાન કરેલું ભિનું વસ્ત્ર જળાશયે નીચેથી કાઢવું અને ઘર આગળ ઉંચેથી કાઢવું.

॥ अथ प्रातः संध्या प्रयोगः ॥

પૂર્વ અથવા ઊત્તરાભિ મુખે બેશીને સંધ્યા કરવામાં જોઇતી સાહીત્ય લેઇને સંધ્યા કરવી. ડાબાંહાથમાં ત્રણ અને જમણા હાથમાં બે દર્ભની સેરો લેઇને અગર પવિત્રીઓ બેઉ હાથની અનામિકા આંગળીએ પહેરીને સંધ્યા કરવી.

आचम्य प्राणानायम्य ॥ ॐ भूः आत्म तत्वाय स्वाहा। ॐ भूवः विद्यातत्वाय स्वाहा। ॐ स्वः शिवतत्वाय स्वाहाः

ઉપરના મંત્રાથી જમણા હાથમાં જળ લેઈને આચમન કરવું.

ॐ प्रणवस्य परब्रह्म ऋषिः। गायत्री छंदः परमात्मा देवता। प्राणायामे विनियोगः। ॐ भूः। ॐ भूवः। ॐ स्वः। ॐ महः। ॐ जनः। ॐ तपः। ॐ सत्यम्। ॐ तत्सवितु-

१ २ ३ १

२ ३ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३
वरेण्यं भर्गोदेवस्य धीमहि । धियोयोनःप्रचो-
१ २
दयात् । ॐ आपोज्योतिरसोमृतं ब्रह्म भूर्भूवः
स्वरोम्

આ મંત્રથી એકવાર પ્રાણાયામ કરવો. તેનો વિધી એવો છે કે પ્રથમ જમણી નાસીકા (ઇડા) અંગુઠા વડે દાબી ડાબી (પીંગલા) નાસીકા દ્વારા ઉદરનો વાયુ ખાલી કરવો. પછી ડાબી નાસીકા તર્જની વડે દાબી જમણી નાસીકા દ્વારા ઉપરનો મંત્ર એક વાર મનમાં ભણતાં ભણતાં ધીમેધીમે તૈલધારાવત્ પવન પુરવો. પછી જમણી નાસીકા પણ અંગુઠા વડે દાબી રાખી એકવાર મંત્ર ભણાય ત્યાં સુધી પવનનું સ્તંભન કરી ડાબી નાસીકા દાબેલી તર્જની આંગળી ઉઠાવી લેઇને તે પ્રથમનો પુરેલો પવન ધીમે ધીમે પુર્વવત્ તૈલધારાવત્ ઉતારવો. એ એક પ્રાણાયામ થયેલો ગણવો. વધુ હકિકત યોગ્ય અધીકારી પાસેથી જાણી લેવી. ગાયત્રી મંત્ર ભણી શીખા બાંધવી.

त्र्यंबक मिति वशिष्टो ऽनुष्टुप्रुद्रः ।

भस्मना त्रिपुंड्रकरणे विनियोगः ॥

જમણા હાથથી ડાબા હાથમાં ભસ્મ લેઈને તેના ઉપર જમણો હાથ ઢાંકી ગાયત્રી મંત્ર ભણી જવો. પછી ભસ્મને જળથી ભીની કરી બે હાથે મરદન કરી સૂર્યના તરફ ધરી નીચેનો મંત્ર બોલવો.

ॐ त्र्यंबकं यजामहे सुगंधिं पुष्टि वर्धनम्
उर्वा रुकामिव बंधना-मृत्योर्मुक्षियमामृतात्

એ મંત્ર ભણતાં ભસ્મનું ત્રીપુંઢ્ કરવું તેની રીતી એવીછે કે પ્રથમ અનામિકા અને મધ્યમા વડે ડાબી તરફથી જમણી તરફ રેખા કરવી અને તે બે રેખાની વચમાં અંગુઠા વડે જમણી તરફથી ડાબી તરફની રેખા કરવી તે સમયે બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, અને મહેશ્વરનું ધ્યાન કરવું અને તેજ મંત્રથી રૂદ્રાક્ષ પણ ॐ नमः शिवाय એ પંચાક્ષર મંત્ર વડે પુજન કરીને ધારણ કરવી.

अथ संकल्पः॥ अत्राद्य महामांगल्य प्रद अमुक मासे० अमुक पक्षे० अमुक तीथौ० अमुक वासरे० ममोपात्त दुरित क्षयार्थं ब्रह्म-

वर्चं सकामार्थंचप्रातःसंध्योपासन महंकारिष्ये

વચમાં અમુકની જગ્યાએ માસ, પક્ષ, તિથી અને વાર જે હોય તે બોલવા એ મંત્ર બોલી જળ નીચેમુકવું પછી જળથી પોતાની આસપાસ પ્રોક્ષણકરી રક્ષાકરવી.

ॐकारस्य ब्रह्मा ऋषिः । देवीगायत्रीछंदः। परमात्मा देवता । व्याहृतीनां विश्वामित्रो जमदग्निभरद्वाजागायत्र्युष्णिगनुष्टुभः छंदांसि । अग्नि वायु सुर्यो देवता । गायत्र्या विश्वामित्रो गायत्री सविता । आपो हिष्ठेत्यस्य सिंधुद्विपो गायत्र्यापः। मार्जने विनियोगः॥

પછી પ્રાતઃ સ્નાનના વિધિમાં લખેલા મારજનના મંત્રો વડે મારજન કરવું.

अथ ध्यानम् । પછી બે હાથ જોડી ગાયત્રીનું આવાહન તથા ધ્યાન નીચેના મંત્રોથી કરવું.

पूर्वासंध्यातु गायत्री रक्तांगीरक्त वाससा ।

अक्ष सूत्र धरा देवी कमंडलु समान्विता हंस स्कंध समारूढा तथा च ब्रह्मदैवता ॥ कुमारीऋ ग्वे दमुखी ब्रह्मणा सह आवह । आयाहि वरदे देवि त्र्यक्षेर ब्रह्म वादिनि ॥ गायत्री छंदसांमातर ब्रह्मयोनि नमो स्तुते ॥

તે પછી નીચેના મંત્રથી ત્રણ પ્રાણાયામ કરવા.

अथ प्रणायामः भूरादीनां विश्वामित्रजम दग्नि भरद्वाज गौतमात्रि वशिष्ट कश्यपा । गायत्र्युष्णीगनुष्टुब्बृहतीपांक्ति त्रिष्टुब्जगत्यः अग्नि वायु सूर्य बृहस्पति वरुणेन्द्रो विश्वेदेवा देवताः । गायत्र्या विश्वामित्रो गायत्री सविता आपोज्योतिरितिप्रजापतिर्यजुःब्रह्माग्निर्वायुः सूर्याः । प्राणायामे विनियोगः ॥

ॐ भूः । ॐ भुवः ॥ પછીનીચેનામંત્રથી આચમન કરવું.

सूर्यश्चेति नारायण प्रकृतिः सूर्यः । आच मने विनियोगः ॥ જમણી હથેળીમાં જળ લેઇ બીજે હાથ તે હાથને અડકાડવો.

ॐ सूर्यश्चम मन्युश्चमन्युपतयश्चमन्युकृ तेभ्यः पापेभ्यो रक्षतां। यद्रात्र्या पापमकार्षं मनसा वाचाहस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरेण शिश्ना रात्रिस्तदवलुं पतु । यत् किंचिदुरित मायि । इदमहं माममृतयोनौ सूर्येज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥

ઉપરનો મંત્ર એકવાર ભણી હથેળીમાં લીધેલા જળનું આચમન કરવું. ... વખત જળથી મંત્ર સિ ાય આચમન કરવું. ॥ अथ अघमर्षणम् ॥

ऋतंच सत्यं चेत्यघमर्षणो ऽनुष्टुप् । भाव मृत । अश्व मेधावभृथे विनियोगः ॥

પછી જમણા હાથમાં પાણી લેઈ તે હાથને અગે

હાથ અડકાડી જમણી નાસીકાથી વાયુ પાણીમાં નિઃસારીને નીચેનો મંત્ર એકવાર ભણી તે પાણી ડાબી તરફ ફેંકવું તે વાયુનો એકજ વખત બરાબર નિઃસારણ થાયતો એક વખત ભણવો તેમ ન બને તો ત્રણ વખત એકેકી વાર મંત્ર ભણી પાણી ફેંકવું.

આ સ્થલે પ્રાતઃ સ્નાનના વિધિમાં अघमर्षणनो મંત્ર આપેલોછે તે મંત્રનો ઉપયોગ કરવો.

अथ अर्घ्यप्रदानम् ।

ॐ कारस्य ब्रह्मा देवी गायत्री सूर्यः । अर्घ्यप्रदाने विनियोगः ॥

પછી ખોબામાં અથવા અર્ઘ્યામાં જળ ભરી તેમાં ગંધા, અક્ષત અને પુષ્પ નાખી ગાયત્રી મંત્ર ભણી સુર્ય નારાયણને ત્રણ અર્ઘ્ય આપવા. કાળ વ્યતીત થઇ ગયો હોય તો પ્રાયશ્ચિત નિમિત્તે એક અર્ઘ્ય વધારે આપવો.

॥ अथ सूर्योपस्थानम् ॥

उदुत्य मिति प्रस्कण्वो गायत्री सूर्यः ।

चित्रामीति कुत्स स्त्रिष्टुप् सूर्यः । उपस्थाने विनियोगः ॥

પછી ડાબો હાથ ચતો રાખી તે ઉપર સાથીયા માફક થાય તવી રીતે જમણો હાથ ચતો રાખી નીચેનો મંત્ર ભણવો.

२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ १

ॐ उदुत्यं जातवेदसं देवंवहान्ति केतव ।

३ १ २ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३

दृशे विश्वाय सूर्यं ॥ १ ॥ ॐ चित्रं देवाना-

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २

मुदगादनिकं चक्षु र्मित्रस्य वरुणस्याग्ने : ।

३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १

आप्राद्यावा पृथिवी अंतरिक्षं सूर्य आत्मा

२ २ ३ १ २

जगत स्तस्थुषश्च ॥२॥ ॥ अथ गायत्रीजपः

॥ अद्यतिथौ०॥ अथासंख्या गायत्रीजाप महं करिष्ये ॥

એ મંત્રથી ગાયત્રીના જાપનો સંકલ્પ કરવો. જો કરમાળા કરવી હોયતો અનામિકાના મધ્ય પર્વથી આરંભ કરીને તેજ આંગળીના નીચેના પર્વ આગળથી ગણી મધ્યમાના મુળમાંથી મધ્યમાનાં ચારે પર્વ ગણી તર્જનીની ટોચવાળા પર્વથી ગણી તે તર્જનીના મુળ સુધી ગણી દસ ગાયત્રી ભણવી અને તેજ પરમાણે એકસો આઠ ગાયત્રી ભણવી આ જપ કરતી વખત હાથ હુંટી આગળ ચતો રાખો તે ઉપર લુગડાનું આચ્છાદન કરીને સુર્યની સન્મુખ ઉભા રહેવું.

આ જાપ કરી રહી હાથમાં પાણી લેઇ નીચેનો મંત્ર ભણી તે પાણી મુકી દેવું.

अनेन मत्कृतेन यथा शक्ति गायत्रीजाप्येन ब्रह्मात्मारवि प्रियताम् ॥

॥ अथ विसर्जनम् ॥ નમસ્કાર કરીને નીચેના મંત્રથી સંધ્યા દેવીનું વીસરજન કરવુ.

उत्तरे शिखरे जाता भूम्यां पर्वत वासिनि

ब्रह्मणा समनुज्ञाता गच्छ देवि यथासुखम् ॥

ત્યારબાદ બે આચમનકરી ગુરૂ માતા પીતા આદીને નમસ્કાર કરવા.

अथ प्रातर्होमः । પ્રાતર્હોમ કરતી વખતે પોતાની જમણી બાજુએ શુદ્ધ જળનું પાત્ર સામી બાજુએ બે સમીધ, અને હોમ દ્રવ્ય, અને અગ્નિના ઉત્તરમાં પાણી ભરેલું ચમસ (પાત્ર) મુકવું.

આકડો, ખાખરો, ખેર, અંધેડા, ઉમરો, પીપળો, દર્ભ, દુર્વા એ આઠમાંથી ગમ તે જાતની સમીધ વાપરવી.

હોમદ્રવ્યમાં ચોખા વાપરવા.

આ પ્રમાણે ગોઠવિ આચમન કરી ગાયત્રી મંત્ર

વડે એ સાહીત્યને પાણી છાંટી સંકલ્પ નિચે પ્રમાણે કરવો.

अत्राद्यमासे० मम आत्मसंस्कारार्थं श्री परमेश्वर प्रीत्यर्थंच नित्यावीधिरुपं प्रातर्होम महं करिष्ये ॥

પછી ઘીમાં બોળીને એક સમીધ અગ્નિમાં હોમવી. પછી ઇંધન નાખીને પ્રજવલ્ય કરવો. પછી વિખરાયલા અગ્નીને એકઠો કરવો; (૧) અને ન્યં કરણ નીચેના મંત્રથી કરવું. તે કરતી વખતે જમણા પગનું ઢીંચણ પૃથિવને અડકાડી જમણા હાથ ડાબા હાથની બહાર રાખી હથેળી આપણા સામી રહે એવી રીતે કુંડના વાયવ્ય કોણ ઉપર મુકવો ને ડાબા હાથની હથેળી અગ્ની સામી રહે એ પ્રમાણે નૈરૂત્ય કોણ ઉપર મુકી નીચેનો મંત્ર બોલવો.

(१) इदं भूमेरिति प्रजापाति रनुष्टु बग्निः न्यंचकरणे विनियोगः ॥

ॐ इदं भूमेर्भजामहे। इदं भद्रं सुमंगलं। परासपत्नान्बाधस्वान्येषांविंदतेधनं ।

ॐ अदिते ऽनुमते सरस्वत्योति प्रजापाति रेकपदा गायत्र्य दितिरनुमति सरस्वत्यों देवताः । अंजलि प्रसेचने विनियोगः

પછી ચમસ પાત્રમાંથી જળની અંજલી ભરીને નીચેનો મંત્ર ॐ अदिते नुमन्यस्व બોલી કુંડના નૈઋત્ય કોણથી આરંભ કરી પ્રાગસંસ્થ અગ્નિકોણ પર્યંત ધારા કરવી ફરી ચમસપાત્રમાંથી જળલેઇને ॐअनुमतेनुमन्यस्व એ મંત્રથી નૈઋત્ય કોણથી આરંભીને ઉદક સંસ્થ વાયવ્ય કોણ પર્યંત ધારા કરવી ત્રીજીવાર ઉપર પ્રમાણે જળ લેઇને ॐ सरस्वत्य नुमन्यस्व એ મંત્ર ભણી વા- યવ્ય કોણથી પ્રાગસંસ્થ ઈશાન કોણ પર્યંત ધારા કરવી

देवसवित रिति परमेष्टि प्रजापाति स्त्रिष्टु प्सविता । पर्युक्षणे विनियोगः ॥

ફરી ચમસમાંથી પાણી લેઇ

ॐ देव सवितः प्रसुव यज्ञं प्रसुव यज्ञपतिं भगाय दिव्यो गंधर्वः केतपुः केतंनः पुनातु वाचस्पति र्वाचंनः स्वदतु ॥

એ મંત્ર ભણી અગ્નિની બહાર જળથી ત્રણવખત અથવા એક વખત પ્રદક્ષિણા કરવી. પછી સમીધ ઘીમાં બોળીને અગ્નિમાં હોમવી.

ॐ सूर्याय स्वाहेति परमेष्टि प्रजापति र्यजुस्सूर्यः । होमे विनियोगः ॥

પછી હોમી યદ્રવ્ય ઘી વાળુ કરી નીચેના મંત્રથી આહુતી આપવી.

ॐ सूर्यायस्वाहा । इदं सूर्याय नमम ॥ इति त्यागः ॥ આ આહુતી મધ્યમાં હોમવી.

ॐ प्रजापतये त्यस्य प्रजापति र्यजुः प्रजापतिः । होमेविनियोगः ॥

ॐ प्रजापतये स्वाहा । इदं० ॥

આ આહુતી ઇશાનમાં હોમવી. પછી બીજી રહેલી સમીધ ઘીમાં બોળી અગ્નિમાં હોમવી. પછી देवसवित० મંત્રથી પૂર્વની પેઠે જળ વડે અગ્નિના આસપાસ પ્રદક્ષિણા કરવી. વળી ચમસ માંથી જળ લેઇને ॐ अदितेन्वमंस्थाः । એ મંત્ર બોલી અગ્નિની દક્ષીણમાં ધારા કરવી. ॐ अनुमते न्वमंस्था । એ મંત્રથી અગ્નિની પશ્ચિમમાં ધારા કરવી. પછી અગ્નિની પ્રદક્ષિણા કરી ચમસમાંનું પાણી કાઢી નાંખવું. અને ફરી નવું પાણી ભરી પ્રથમની જગોએ ચમસ મુકવું.

कयानःश्चित्रोतित्रयाणां वामदेवो गाय-त्रिंद्रः । शांत्यर्थे जपे विनियोगः ॥

३ र ४ २ ४ र
ॐ का ५ या । नश्चा ३ यित्रा ३ आ-
५ १ र २ १ र २ १ २
भूवात् । ऊ । ती । सदावृधः स । खा । औ
र २ १ २ ३ र र
३ हो हायि । कया २३ शचायि । ष्ठयोहो३

१ – १ २
। हुम्मा २ । वा ऽ २ त्तौं २६ हायि ॥१॥ का
२ ४ २ ४ ५ १
५ स्त्वा सत्यो ३ मा ३ दानास् । मा । हि
२२ १ २ १ २ २ २ १
ष्ठोमास्सादंध । सा । औ ३ हो हायि । दृढा
२ ३ २ २ १ १
२३ चिद्रा । रुजौहो ३ । हुम्मा २ । वा ऽ २
३ २ ४
सो २६ हायि ॥२॥ आ ५ भी । षुणा ३ :
२ ४ ५ १ २ २ १ २ २
सा ३ खिनाम् । आ । विताजरा यितॄ २ ।
१ २ २ २ १ - २
णाम् । औ ३ हो हायि । शता २३ भवा ।
३ २ २ – १ २
सियौहो ३ । हुम्मा २ । ता ऽ २ यो २६ हायि ॥३॥

પછી નીચેના મંત્રથી અગ્નિને નમસ્કાર કરવા.

चतुर्भिश्च चतुर्भिश्च द्वाभ्यां पंचभिरेवच ।

हुयते चपुनर्द्धाभ्यां तस्मै यज्ञात्मने नमः ॥

यद्द्य कच्चेति शाकलो गायत्री सूर्यैद्रौ अस्मतस्व स्त्ययनार्थे जपेविनियोगः ॥

१ ४ २ १ २ २

ॐ यद्द्यक्का ५ श्चवृत्रहान् । उद्गा आभि

१२ २ – १ २ १ २

सूरा २३ या। सार्वा २ मू । तादिंद्रताये ३।

१ २ ५ ५

हु । वा २४ सो ६ हाये ॥

એ મંત્ર ભણી ગુરૂ વાદિને નમસ્કાર કરવા. इतिप्रातर्होमः॥

॥ अथ यज्ञोपवीत करण विधिः ॥

જ્યારે અનાધ્યાયન હોય ત્યારે પ્રાતઃ કૃત્ય કરીને જમ્યા વગર મધ્યાન્હ પહેલાં દ્વીજ સધવાસ્ત્રીએ અથવા બ્રાહ્મણે કાંતેલું સૂત્ર હોય તેનું યજ્ઞોપવીત કરવું હાથ પગ ધોઈ પવિત્ર થઇને આચમન કરી સારા સ્થાનમાં પૂર્વ અથવા ઉત્તરાભિ મુખે બેસીને ડાબા હાથની અંગુઠા વગરની ચાર આંગળીઓને બરાબર રાખીને જમણા હાથથી સૂત્રને લેઇને ડાબા હાથની આંગળીઓ પર છન્નુ આંટા ગણતાં બ્રહ્માનું ધ્યાન કરવું. તેનો મંત્ર નીચે પ્રમાણેઃ—

ब्रह्मजज्ञानामि त्यस्य प्रजापाति र्ब्रह्मादेवता। सूत्रपारि करणे विनियोगः ॥

ॐ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्तात् द्विषिमतः सुरुचोवेनआवः। सबुध्ना उपमाअस्य विष्टासत श्चयोनिमामिवः ॥

આંગળીઓના મૂળમાં ઉપરના મંત્રનું ધ્યાન કરતાં

છન્નુ આંટા સૂત્રના ગણીને કરવા. તે આંટા જેટલી ત્રણ સેરો કરવી તે વેળાએ વિષ્ણુનું ધ્યાન નાચેના મંત્રથી કરવું.

इदं विष्णुरिति मेधातिथिर्विष्णुर्देवता सूत्र त्रिगुणि करणे विनियोगः ॥

ॐ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधानिदधेपदं समूढ मस्यपांसूले ॥

પછી પ્રથમ માર્જનમાં બતાવેલા આપો હિષ્ઠાદિ ત્રણ ઋચાઓ વડે તે સૂત્રને જળથી પ્રક્ષાલન કરવું. પછી તેને નીચો આંબળો નાખવો તે વેળાએ સાવિત્રીનું ધ્યાન ગાયત્રી મંત્રથી કરવું. પછી તે આંબળેલા સૂત્રને ત્રેવડુ કરીને ઉંચો આંબળો નાખવો. તે વેળાએ પણ સાવિત્રીનું ધ્યાન કરવું તે પણ ગાયત્રી મંત્રથી કરવું.

("નીચો આંબળો" અને "ઉંચો આંબળો" એ શબ્દોથી એવું સમજવું કે જે પગે શેવણેલું હોય તેથી અન્ય પગે ત્રેવણવું.)

પછી પૂર્વ અગર ઉત્તરાભિ મુખે બેસીને પ્રદક્ષિણા

માફક ત્રણ વખત વીંટીને ગ્રંથી (બ્રહ્મા ગાંઠ) બાંધવી. તે વેળાએ નીચેના મંત્રથી રૂદ્રનું ધ્યાન કરવું.

ॐ त्र्यंबकमित्यस्य वशिष्ठ रूद्रोदेवता ग्रथीबंधने विनियोगः ॥

ॐ त्र्यंबकं यजामहे० ॥

આપણાં જેટલાં પ્રવર હોય તેટલાં આવર્તન (આંટા) ગ્રંથીમાં નાખવા. પછી દશ વખત ગાયત્રી મંત્ર ભણી જળથી તે ઉપવીતને પ્રક્ષાલન કરવું.

अथ यज्ञो पवीत धारण विधिः ।

હાથ પગ ધોઇ સ્વચ્છ થઇ ધોએલાં વસ્ત્ર પહેરી હાથે દર્ભની પવીત્રીઓ ધારણ કરી પૂર્વ અગર ઉત્તરાભિ મુખે બેસવું. પછી આચમન કરી ડાબા હાથમાં યજ્ઞોપવીત લેઇ જમણો હાથ તે પર ઢાંકીને બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, અને રૂદ્રનું ઉપરના મંત્રોથી ધ્યાન કરી ગાયત્રી મંત્ર વડે અભિ મંત્રણ કરવું. અર્થાત્ જળ છાંટવું. પછી યજ્ઞોપવીતને ઉકેલી બ્રહ્માગાંઠ

ઉપર ॐकार आदिक નવ તંતુ દેવતાઓના મંત્રથી આવાહન કરી પૂજન કરવું.

ॐ प्रणवस्य परब्रह्मऋषि र्गायत्री परमात्मा देवताः । अग्निंदूतामिति मेधातिथि र्गायत्री-रग्निर्देवता । नमो सुमर्पोति प्रजापाति रनुष्टु-प्सर्पाद्देवता । वयंसोमे त्यस्यबंधु गायत्रीः सोमो देवता । उदिरता मित्यस्य शंखऋषिः त्रिष्टुप्पितरो देवता । प्रजापतेरित्यस्य हिरण्य गर्भऋषि स्त्रिष्टुप् प्रजापातिर्देवता आनोन्यु द्धि वशिष्ठस्त्रिष्टुप् आनिलो देवता । सुगावइ त्यस्यअत्रिआर्षा स्त्रिष्टुप् गृहपतयो देवता । विश्वेदेवा सागतइत्यमधुछंद त्रिष्टुप्विश्वेदेवा देवताः । सर्वेषां आवाहने विनियोगः॥

(१) ॐ प्रथमतंतौ ॐकार मावाहयामि । स्थापयामि ॥१॥

३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १

(२) ॐ अग्निंदूतं वृणिमहे होतारं विश्व-

२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २

वेदसंअस्य यज्ञस्य सुक्रतुम् । द्वितिय तंतौअ-
ग्निमावाहयामि । स्थापयामि ॥२॥

(३) ॐ सर्पतप्रसर्पत सुवर्गमे मतेवयं ।
त्रातियतंतौ सर्पमावाहयामि । स्थापयामि॥३॥

(४) ॐ व्ययांसोमवृते तनमनस्तंनुभ्रबी
भृतंप्रजावतांसचेमही । चतुर्थतंतौ सोममावा
हयामी । स्थापयामी ॥४॥

(५) ॐ उदिरतामवरऽउत्परा सउन्मद्धय-
मांपितरः सोम्यासः असुंय्यऽइत्युस्व्यकाऽऋ-
तज्ञास्तेनोवन्तु पितरोहवेषु । पंचमतंतौपितृ
मावाहयामि । स्थापयामि ॥५॥

(६) ॐ प्रजापते नत्वदेतानन्यो विश्वा-
जातानिपरीताबभूव यत्कामास्ते युहुमस्तन्नो
अस्तुवयान् स्यामपतयोरायिणां । षष्टमतंतौ

प्रजापतिमावाहयामि । स्थापयामि ॥६॥

(७) ॐ आनोयुद्धिशाति निभिरध्वरांस-हस्त्राणि भिरुपयाहियज्ञ । सप्तमतंतौ अनिल मावाहयामि । स्थापयामि ॥७॥

(८) ॐ सुगावोदेवांसदना अकर्मअजा गमेदसंसवनज्जषाणां । अष्टमतंतौ यममावा हयामि । स्थापयामि ॥८॥

(९) ॐ विश्वेदेवासागत श्रुणुतामइमह वंएवंबर्हिनिषिदत। नवमतंतौ विश्वेभ्योदेवभ्ये आवाहयामि । स्थापयामि ॥ ९ ॥

ઉપરના મંત્રોથી આવાહન કરીને યજ્ઞો પવીત નું ગંધાદિ પૂજન કરવું. બાદ ધ્યાન નીચે પ્રમાણે કરવું:—

ब्रह्मापतेर्यत्सहजं पवित्रं कार्पाससूत्रोद्भव ब्रह्मसूत्रम् ।

ब्रह्मत्वसि स्यैचयशः प्रकाशंजपस्यासि द्धं कुरु ब्रह्मसूत्रं ॥१॥

તે પછી નીચેના મંત્રથી યજ્ઞોપવીત ધારણ કરવુંઃ—

यज्ञोपवीत मित्यस्य प्रजापतिस्त्रिष्टुप् यज्ञो पवीतं। यज्ञोपवीतम सीतिप्रजापतिर्यजुर्यज्ञो पवीतं। श्रौतस्मार्त कर्मानुष्ठानासिध्यर्थे । यज्ञोपवीत धारणे विनियोगः ॥

ॐ यज्ञोपवीतं परमंपवीत्रं प्रजापतेर्यत्स हजंपुरस्तात् । आयुष्यमग्रयं प्रतिमुञ्चशुभ्रं यज्ञोपवीतं बलमस्तुतेजः। यज्ञोपवीत मसी- यज्ञस्यत्वा यज्ञोपवीतेनो पनह्यामि ॥

એ મંત્ર વડે અથવા ગાયત્રી મંત્ર વડે પહેલો જમણા હાથનો પ્રવેશ કરીને દક્ષિણ હાથે ડાબા ખભે સ્થાપન કરવી. પ્રતિ યજ્ઞો પવીતે આચમન કરવું.

અને દશ ગાયત્રી જપવી. એ પ્રમાણે નીચેના શ્લોકમાં બતાવેલા પ્રમાણ મુજબ ઉપવીત ધારણ કરવાં.

यज्ञोपवीते द्वेधार्ये श्रौतेस्मार्ते सुकर्मसु ।
तृतियंचोत्तरीयार्थं वस्त्राभावेतदीश्यते ॥

જીર્ણ યજ્ઞોપવીત નીચેથી ત્યાગ કરવું. ત્યાર બાદ યથા શક્તિ ગાયત્રી મંત્રનો જપ કરવો. પછી તેનો નીચે પ્રમાણે સંકલ્પ કરવો.

अनेननूतन यज्ञोपवीत धारणकृतेन यथा शक्ति गायत्रीमंत्र जाप्येन श्रीसवीतादेवता प्रियताम् ॥

अथ मध्यन्हीक स्नानवीधीः ॥

મધ્યાન્હ સ્નાન માટે બને તો જળાશય જવું. ત્યાં નહાવાના સ્થાન પર જળ છાંટી પવીત્ર કરવું

તે વેળાએ શુધ્ધ માટી, ગોમય, ગોમૂત્ર, તલ (કાળા પીળા તથા સબલ), કુશ (દર્ભ) અને અક્ષત પાસે મુકવાં. પછી નીચેના મંત્રથી જળાશયને નમસ્કાર કરવો:—

ॐ पावकानइति मधुच्छन्दा गायत्रीसरस्वती। तिर्थ नमस्करणे विनियोगः ॥

३ २ ३ १२ ३ १ २ ३ १ २

ॐ पावकानः सरस्वती वाजेभिर्वाजिनी-

३ २ २ ३ १ २

वती । यज्ञंवष्टुधियावसुः ॥

પછી માટી અને જળ વડે ક્રમ પુર્વક અંગને પ્રક્ષાલન કરવું. ડાબા હાથ વડે બે પગને પ્રક્ષાલન કરવું. તેજ હાથે ગુહ્ય ભાગ ગુદાનું પ્રક્ષાલન કરવું પછી બે હાથનું, ત્યાર બાદ જમણા હાથથી બે કુખો, છાતી, અને માથું પ્રક્ષાલન કરવું અને પછી સ્નાન કરવૂં. પછી જળા શયના તટ ઉપર બેસીને ઋષિ આદિનું સ્મરણ કરી ગાયત્રી મત્રથી શીખા બાંધવિ. જમણા હાથમા બે અને ડાબા હાથમાં ત્રણ

દર્ભ રાખી અથવા દર્ભની પવિત્રીઓ ધારણ કરી પુર્વ અગર ઉત્તરાભિ મુખે બેસી આચમન કરી સંકલ્પ નીચે પ્રમાણે કરવો.

अद्यातिथौ... ममसकल पापक्षयार्थं श्री परमेश्वर प्रीत्यर्थंचअस्यांनद्या मुक्तवीधीना माध्यान्हिक स्नानमहंकारष्ये ॥

જમણા હાથમાં જળ લેઇને નીચેના મંત્ર વડે એક આચમન કરવું.:—

ॐ भूः । ॐ भूवः । ॐ स्वः । ॐ महः । ॐ जनः । ॐ तपः । ॐ सत्यम् । ॐ ततावितु• प्रयोदयात् ॥

ત્યારબાદ બે વખત બોલ્યા શિવાય આચમન કરવું પછી વિષ્ણુ અને વરૂણનું સ્મરણ નીચેના મંત્રોથી કરવું.

इदं विष्णुरीती मेधातीथीर्गायत्रीविष्णुः। यदाकदोति सफोबृहतीवरूणः द्वाभ्यांविष्णु·

वरुणयोः । स्मरणपूर्वक मनुज्ञायां विनियोगः॥

३ २ ३ १

ॐ इदं विष्णुर्विचक्रमे० ॥१॥ यदाकदा

१ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २२ ३ १ २

चमीदुषे स्तोताजरेतमर्त्यः। आदीद्वंदेतवरुण

३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २

वीपागीरा धर्तारंविव्रतानां ॥ २ ॥

નીચેના મત્રોથી મૃતિકા લેવી.:—

सहस्रशिर्षेति नारायणानुष्टुप्पुरुषः । घृत-वतीति भरद्वाजोजगती वरुणः अश्वक्रान्तेती वामदेवानुष्टुब् वसुंधरा । मृतिका ग्रहणे विनियोगः ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २

ॐ सहस्रशिर्षाः पुरुषः सहस्राक्षः सहस्र

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २

पात् । सभूमिङ्सर्वतो वृत्वात्यातिष्ट दशांगुलं

३ १२ ३ १२ ३ २ ३ १ ३ १

॥१॥ घृतवति भुवना माभि श्रियोर्वि पृथ्वि

२ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २र १ १

मधुदुघे सुपेशसा द्यावापृथिवी वरुणस्य ध-

२ ३ १ २ ३ २ ३ १ १

र्मणा विष्कभिते अजरे भूरिरेतसा ॥२॥

अश्वक्रान्ते रथक्रान्ते विष्णुक्रान्ते वसुंधरे।

मृत्तिके हर मे पापं यन्मया पूर्वसंचितम् ॥ ३ ॥

इदं विष्णुरित्यास्य मेधातिथिर्गायत्री

विष्णुः । मृदालोडने विनियोगः ॥

આ મંત્ર બોલી જળ મુકી નીચેના ૭ મંત્રોથી

મૃત્તિકાનું અવલોકન કરવું.

ॐ इदंविष्णु० ॥१॥ ॐ त्रीणिपदा० ॥२॥

ॐ विष्णोः कर्माणि ० ॥३॥ ॐ तद्विष्णोः

परमं ० ॥४॥ ॐ तद्विप्रासो ० ॥५॥ ॐ

अतोदेवा ० ॥६॥

હવે નીચેના બે મંત્રોથી મૃતિકા બે હાથમાં ચોળી સૂર્યને દેખાડવી.

उद्वयंतेति प्रस्कण्व त्रिष्टुप्पांक्तिः । उदुत्तममितिसुनः शेपस्त्रिष्टुब्वरुणा दित्यौ सूर्यावेक्षणे विनियोगः ॥

ॐ उद्वयं तमसस्परि ज्योतिः पश्यन्त उत्तरान्स्वः पश्यन्तउत्तर । देवंदेवत्रा सूर्यमगन्म ज्योति रुत्तमम् ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २र १ २र

ॐ उदुत्तमं वरुणपाशमस्मदवधमं विम-

३ १ २ १ २ ३ २ ३ १ २र ३

ध्यमङ् श्रथाय । अथादित्यव्रते वयन्तवाना-

२ ३ १ २

गसो अदितयेस्याम ॥ २ ॥

નીચેના બે મંત્રોથી મસ્તકે, બે ભુજામાં, બે પાસામાં, બે અંગમાં તથા બે પગમાં મૃત્તિકાનું લેપન કરવું—

उधृतासीति वामदेवोऽनुष्टुब्छन्दः । द्वाभ्यां मृदालेपने विनियोगः ॥

ॐ उधृतासिवराहेण कृष्णेनशतबाहुना ।
मृतिकेहरमेपापं यन्मयापूर्वं संचितम् ॥ १ ॥

अश्वक्रान्तेरथक्रान्ते विष्णुक्रान्ते वसुन्धरे । सर्वमनुप्रविष्टः । सर्वेजरांरोगमप मृज्यशरीरा दपामयेधि मामृतानद्धन्द्र ॥ २ ॥

ફરીથી પ્રથમની માફક માટી લેઇને ઉપરના મંત્રો બોલી લેપન કરવુ.

ગાયનું છાણ લેઇને જળ સાથે બે હાથે ધરીને મૃત્તિકા લેપનમાં બતાવેલા અંગને નીચેના મંત્રોથી

બોળવું—

गावश्चिदितिसौभरिः ककुब्चुष्णणाङ्मरुतः

। गोमयलेपने विनियोगः ॥

ॐ गावश्चिद्घा समन्यवः सजात्येन

मरुतः सबंधवः । रिहते ककुभोमिथः ॥

ગૌ મુત્ર લઇને ગાયત્રી મંત્ર વડે તમામ અંગને

લગાડવું—

પછી પ્રાણાયામ કરતી વેળા નાક ઝાલીએ તેવી

રીતે નાક પકડી ऋतंचसत्यंचा० મંત્ર ત્રણ વખત

ભણી અઘમર્ષણ કરવું—

પછી પોતાના ઈષ્ટ દેવતાનું સ્મરણ કરી નાભિ

સુધી જળમાં ઉભા રહી હાથમાં દર્ભ લઇને નીચેના

મંત્રોથી માથા ઉપર માર્જન કરવું—

सनः सिंधुद्वीपो गायत्र्यापः । आपोहिष्ठेति

तिसृणां सिंधुद्वीपो गायत्र्यापः । उपास्मै

इत्यादिनव ऋचाणां असित कश्यपौ वैखानसा

गायत्रीसोमः । तरत्समंदीत्यादि चतुर्णां मंत्र

त्पारो गायत्री सोमः । एतो न्विंद्रो तितिसृणां

तिरश्च्यनुष्टुबिन्द्रः । यमुष्टवामेति तिरश्चनुष्टु

बिन्द्रः । नाकिइंद्रेति वामदेवो गायत्रीन्द्रः ।

पवित्रंतेति तिसृणां पवित्रो जगतीसोमः ।

सर्वेषांमार्जने विनियोगः ॥

१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २

ॐ शन्नोदेवीरभिष्टये शन्नोभवंतु पीतये ।

२३ २ १

शंयोरभिस्रवंतुनः ॥१॥ आपोहिष्ठामयोभुवः ॥

योवःशिव॰मोरसः ॥२॥ तस्माअरंगमामवे॰

२ ३ १ २ ३ १ २

वनः ॥३॥ उपास्मै गायतानरः पवमानायेंदवे

३ २ ३ १ २र ३ २ ३ १ २ ३

। अभिदेवङ् इयक्षसे ॥१॥ अभितेमधुना

१ २र ३ २ ३ १ २ ३ २

पयोथर्वाणो अशिश्रयुः। देवंदेवायदेवयु॥२॥

३ २ ३ २ ३ ३ १ २र ३ १ २र १

सनःपवस्वशं गवेशंजना यशमर्वते । शङ्

२ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १

राजन्नोषधीभ्यः ॥३॥ दर्वा गुतत्यारुचा परिष्टो

२ ३ २ १ २ ३ १ २र

भत्याकृपा । सोमः शुक्रागवाशिरः ॥४॥

३ २ ३ १ २ ३ १ १ ३ २ २र

हिन्वानो हेतृभिर्हित आवाजंवाज्य क्रमीत

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १

सीदंतो वनुषोयथा ॥ ५ ॥ ऋधकसोमस्वस्त

३ २ ३ १ ३ १ २ ३ १ २ ३ २
येसंजग्मानो दिवाकवे। पवस्वसूर्योदृशे॥६॥

१ २ ३ २ ३ १ २
पवमानस्यते कवेवाजिं त्सर्गा असृक्षत।

१ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३
अर्वंतोन श्रवस्यवः॥७॥ अच्छाकोशंमधु

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २
श्चुतमसृ ग्रंवारे अव्यये। अवावशंत धीतय

१ २ ३ २ ३ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २
ः॥८॥ अछा समुद्र मिंदवो स्तंगावो नधेनवः।

१ २ ३ २ ३ २ ३ २ २ ३ २ ३ १ २ ३
अग्मन्नृतस्ययो निमा॥९॥ तरत्समंदी धावति

१ २ ३ १ २ २ २ ३ २ ३ १ २
धारासूतस्यां धसः। तरत्समंदी धावति॥१॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ २ ३ १
उस्रावेदवसुनां मर्तस्यदेव्यवसः। तरत्समंदी

२ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३१ २
धावती ॥२॥ त्वस्त्रयः पुरूषत्योरा सहस्राणी
२३ २ ३ १ २ १ २
दद्महे । तरत्समंदी धावती ॥ ३ ॥ आययो
३ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ २ ३ १
स्त्रिंशततंन सहस्राणी चदद्महे । तरत्समंदी
२ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३
धावती ॥४॥ एतोन्विंद्रंस्तवामशुद्धंशु-
२ १ २ २ २ ३ १ २ ३ १ २
द्धेन साम्ना । शुद्धै रुक्थैर्वावृध्वांसं शुद्ध
३ २ ३ १ २ १ २ ३ २ ३ १ २
शुद्धै राशीर्वान्ममत्तु ॥१॥ इंद्रशुद्धोन आग-
३ ३ १ ३ १ २ ३ २ ३ १ ३
हिशुद्धः शुद्धाभिरुतिभिः । शुद्धो रयिंनि
२
धारय शुद्धोममद्धिसोम्य ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २र ३ २ ३ २ २र ३ १ २

इंद्र शुद्धोहिनो रयिंशुद्धो रत्नानिदाशुषे।

३ २ ३ १ २ ३ १ २र

शुध्धोवृत्राणि जिघ्नसे शुद्धोवाजंसिषा

१ २ ३ २ ३ ३ १ २ ३ १

सासि ॥ ३ ॥ तमुष्टवा मयंगिर इंद्र मुक्था

२ ३र २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २

निवावृधुः पुरुण्यस्य पौंस्या सिषासंतो वना

१ २ ३ १ २ ३ १ २र

महे ॥ १ ॥ नकिंरिद्रत्वदुत्तर नज्यायो अस्ति

३२३ ३ २ ३ १ २ ३ १

वृत्रहन् । नकयेवंयथात्वं ॥ १ ॥ पवित्रंते वि-

२ ३ १ २र ३ १ २ ३ १२

ततं ब्रह्मणस्पते प्रभुर्गात्राणि पर्येषि विश्वतः।

१ २ ३२३ ३ १ २ ३ २ ३ १ २र ३

अतप्ततनूर्नतदामो अश्नुतेशृता सइद्वहंतः

१ २२ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३

संतदाशत ॥ १ ॥ तपेष्पावित्रं विततं दिवस्प

१ २ ३ १ २ ३ क २ ३ १ २
देवींतो अस्यतंतवो व्यास्थिरन्। अवंत्यस्य प-
३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ २ ३ १ २
वितारमाशवोदिवः पृष्टमाधिरोहंतितेजसा ॥२॥
१ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १
अरूरुचदुषसः पृश्निर ग्रिगउक्षा मिमोति भु-
२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
वनेषु वाजयुः। मायाविनोममिरे अस्यमायया
३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २
नृचक्षसः पितरोगर्भमादधुः ॥ ३ ॥

ॐ भूः पुनातु । ॐ भूवः पुनातु । ॐ स्वः पुनातु ॥

त्यारबाद त्रण प्राणायाम करवा. बाद त्रण वखत जळमां डुबकां मारी स्नान करवुं. पछी नीचेना त्रण मंत्रोथी प्राण वायुने रोकीने, जळमां नासिका राखीने अघमर्षण करवुं:—

सहस्र शिर्षेत्यादिनां तिसृणां नारायणा-

नुष्टुप्पुरुषः । अघमर्षणे विनियोगः ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ २ ८ १ २

ॐ सहस्रशीर्षाःपुरुषःसहस्राक्षःसहस्रपात्।

१ २३ ३ १ २ ३ १ २ ३ २

सभुमिङ्‌सर्वतो वृत्वत्यतिष्ठ दशांगुलं ॥ १ ॥

३ २ ३२३ ३ २ ३ १ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३

त्रिपाद्र्ध्वउदैत्पुरुषःपादोस्येहाभवत्पुनः। तथा

२३क २२ ३ २ ३ २

विश्वङ् व्यक्रा मदशना शनेअभि ॥ २ ॥

१२ ३ २३ ३ २ ३ २३ १ २

पुरुषये वेदङ्ग सर्वयद्भु तयच्चभाव्य । पादो

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ ३

स्यसर्वाभूतानि त्रिपादस्या भृतांदिवि ॥३॥

फरीथी त्रण वखत जळमां डुबकां मारवां पछी आचमन करी आपोदेवि० इत्यादी मंत्रोथी फरीथी मार्जन करवुं.

आर पछी स्नानांग तर्पण प्रातःस्नान विधमां

બતાવ્યા પ્રમાણે આ થશે પણ કરવું પછી જળની બહાર નીકળી આચમન, તથા એમ ત્રીપુંડ તિલક કરિને મધ્યાન્હ સંધ્યા કરવિ.

अथ मध्याहन संध्या .

प्रातः संध्या वत् सर्वं कार्यं विशेषो तु संकल्पे। मध्यान्ह संध्योपासन मह करिष्ये ध्याने च वाहने च मध्यान्हेतु या संध्या श्वेतांगी श्वे वासस। वृषस्कंध समारूढा तथा च रुद्रदेवता। युवा यजुर्वेद मुखी रुद्रेणसह आवह। अ याहि वरदे देवि त्र्यक्षरे रुद्रवादिनि। सावित्री छंदसां मातर रुद्रयोनि न-

मोऽस्तुते ॥

आचमने ॥ आपः पुनंत्विति । वामदेवा नुष्टुबापः । आचमने वि०

ॐ आपः पुनंतु पृथिवीम् । पृथिवीपूता पुनातु मां पुनंतु ब्रह्मा गस्पति ब्रह्मपूता पुनातु मा । यदुच्छिष्ठ मभोज्यं च यद्वा दुश्चरितं मम । सर्वं पुनंतु मामापो ऽसतांच प्रतिग्रहं स्वाहा ॥

આપોશાં કેરપાર જોઇ પ્રાતઃની બરોબર કરવી.

अर्घ्यप्रदाने ॥ एकांजलि ॥

અર્ઘ્ય એક આપવો. ઉપસ્થાન સૂર્ય તરફ બે હાથ ઉંચા કરી કરવું.

॥ अथ मध्यान्न्ह उपस्थानम् ॥

મધ્યાન્હ સંધ્યાનું ઉપસ્થાન કરતી વખતે ડાબા પગે ઉભા રહી જમણો પગ ડાબા પગના ઢીંચણને

અડકાડીને બેઉ હાથ ઉંચા કરવા.

ॐ उदुत्य मितिप्रस्कण्वो गायत्री सूर्यः। चित्रंदेवानामिति कुत्सस्त्रिष्टुप्सूर्यः। विभ्राडिति सूर्यो जगतीसूर्यः। चित्रंकुत्सो जगती सूर्यः। आयंगौरिति तिसृणां सर्पागायत्री सूर्यः। अपत्येताइत्याद्यष्टचस्यप्रस्कण्वो गायत्री सूर्यः। उपस्थाने विनियोगः॥

ॐ उदुत्यंजात० ॥१॥ ॐ चित्रंदेवाना०

३ २ ३१२ ३२३ ३१२

॥२॥ ॐ विभ्राड्बृहत्पिबतुसोम्यं मध्वायुर्दध

३१२३१ २ १२ ३ १ २ ३१२

द्यज्ञपतावविहृतम्। वातजूतोयो अभिरक्ष

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २२

तित्मनाप्रजाः पिपर्ति बहुधा विराजति ॥३॥

१ २२

ॐ चित्रंदेवाना ० ॥४॥ आयंगौः पृश्निर

३ १ २   ३ १२ २   ३ १ २   ३ १ २

क्रमीदसद न्मातरंपुरः । पितरंचप्रयंत्स्वः ॥५॥

३ १ २   ३ २ ३   ३ १ २   ३ २   १

अंतश्चर तिरोचनास्य प्राणादपानती । व्य-

२२   ३ १ २२   ३ २३   ३ १२

ख्य न्माहिषोदिवं ॥६॥ त्रिंशद्धाम विरा-

३ १   २ ३ १ २   ३ १   ३ २ ३ १ २

जति वाक्पतंगाय धीयते। प्रतिवस्तो रहद्युभिः

२ ३ २   ३   १   ३ १ २   ३ १ २

॥७॥ अपत्ये तायवोयथानक्षत्रायंत्यक्तुभिः ।

१ २   ३ १ २   १ २   ३ २ ३

सूरायाविश्वचक्षसे ॥८॥ अदृशंन्नस्य केतवो

२ ३ २ ३   २ ३   १ २   १ २   ३ १ २

विरश्मयो जनाङअनु । भ्राजंतोअग्नयोयथा

५ १ २   ३ १ २   ३ १ ३

॥९॥ तरणी र्विश्वदर्शतो ज्योतिष्कृदसिसूर्य ।

३ १ २   ३ २   ३ २   ३ २   ३ १

विश्वमाभा शिरोचनं ॥१०॥ प्रत्यङ्देवानांवि-

२ ३ १ २२ ३ १ २ ३२ ३ ३क २२ ३ २
श्वः प्रत्यङ्देविमानुषान् । प्रत्यङ्विश्वं स्वर्दृशे

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३
॥११॥ येना पावक चक्षसो भुरण्यं तं जनाङ्

१ २ १ २ ३ १ २ १ २ २ ३
अनु । त्वं वरुण पश्यसि ॥१२॥ उद्यामेषि-

१ २ २ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
रजः पृथ्वह्ना मिमानोअक्तुभिः । पश्यंजन्मा

१ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३
नि सूर्य ॥१३॥ अयुक्तसप्त शुन्ध्युवः सूरो

१ २ ३क २ १ २ ३ १ २
रथस्यनप्त्यः । ताभिर्याति स्वयुक्तिभिः ॥१४॥

३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १
सप्तत्वा हरितो रथे वहंति देव सूर्य । शोचि-

२
ष्केशं । विचक्षण ॥१५॥

गायत्री जापे । रुद्रास्मा रविः प्रियताम् ॥

विसर्जने ॥ रुद्रेणसमनुज्ञाता ॥

गायत्री ज.पे । रुद्रात्मा रविः प्रियताम् ॥
विसर्जने ॥ रुद्रेणसमनुज्ञाता ॥

॥ अथ संक्षिप्त तर्पणम् ॥

अद्यातिथौ — श्रीपरमेश्वर प्रीत्यर्थं देवऋषि मनुष्य पितृतर्पण महं करिष्ये ।

માસ તિથી આદિ બોલી સંકલ્પ કરવો.

ॐ नमो ब्रह्मणे नमोब्राह्मणे भ्योनम आचार्येभ्यो नम ऋषिभ्यो नमो देवभ्यो नमो वेदेभ्यो नम वायवेच मृत्यवेच विष्णवेच नमो वैश्रवणाय चोपजायच ॥

તરપણ કરવાના પદાર્થો તૈયાર રાખી ॐ नमो० ભણી જવું.

ॐ ब्रह्माणं तर्पयामि ॥ विष्णुं० ॥ रुद्रं०

प्रजापतिं० ॥ वेदांस्तर्पयामि ॥ देवांस्त० ॥ छंदांसित० ॥ ऋषींस्त० ॥ पुराणाचार्यस्त० ॥ गंधर्वांस्त० ॥ इतरांस्त ॥ मासां० ॥ संवत्सरं सावयवंत० ॥ देवींस्त० ॥ अप्सरसस्त० ॥ देवानुगांस्त० ॥ नागां० ॥ सागरांस्त० ॥ पर्वतांस्त० ॥ सरितस्त० ॥ दिव्यान्मनुष्यांस्त इतरान्मनुष्यांस्त० ॥ यक्षांस्त० ॥ रक्षांसिस्त सुपर्णास्त० ॥ पिशाचांस्त० ॥ पृथ्वित० ॥ ओषधीस्त० ॥ पशुंस्त० ॥ वनस्पतिस्त० ॥ भूतग्रामचतुर्विधंत० ॥ अपसव्यं

કુશ પવિત્રી અનામિકાએ પહેરીને પુર્વભિ મુખે બેશી જમણો પગ વાળી પુર્વ દિશામાં અગ્રવાળા ત્રણ દર્ભ જમણા હાથમાં રાખી દેવતિર્થે * આંગળીના અગ્રો વડે ધોળા તલ સહિત (કેવળ) જળથી બે હાથે દેવતર્પણ કરવું. ને દરેક પદ બોલી એક એક અંજલી આપવી.

* દેવતિર્થે હથેળીના અગ્રભાગથી.

ॐ यमंत० ॥ यमपुरुषंत० ॥ कव्यवाड नलंत० ॥ सोमंत० ॥ अर्यमणंत० ॥ अग्निश्वात्तांस्त० ॥ सोमपिथांस्त० ॥ बर्हिषदस्त० ॥

પછી જનોઇ અપસવ્ય કરી, ડાબો પગ વાળી, દર્ભને બેવડા કરી, કાળાતલ લેઇને પિતૃતીર્થે * તર્પણ કરવું અને દરેક પદ ત્રણ ત્રણ વાર બોલી ત્રણ ત્રણ અંજલી આપવી.

अमुक गोत्रं अस्मात्पितरं अमुकशर्माणंत० अमुक गोत्रं अस्मात्पितामहंत० । अमुकगोत्रं अस्मत् प्रपितामहंत० । अमुक गोत्रां मातरं अमुकिदेविदांतर्पयामि ॥ अमुक गोत्रांअस्मत्पितामहिं

---

* પિતૃતિર્થે—તર્જની તથા અંગુઠાના મધ્ય ભાગથી.
મનુષ્યતિર્થે—કંઠ લંબીત કરી છતાં હાથના અગ્રથી.

જેને માટે આપણે અંજલી આપતા હોઇએ તેનું ગોત્ર તથા નામ બોલી નીચે પ્રમાણે અંજલી આપવી. પિતા, પિતામહ, પ્રપિતામહ, માતા, પિતામહી, પ્રપિતામહિ, માતામહ, પ્રમાતામહ, વૃદ્ધપ્રમાતામહ, આ સર્વને ત્રણ ત્રણ અંજલી આપવી.

માતામહિ આદી બીજા સર્વને એક એક અંજલી આપવિ.

પછી જનોઇ સવ્ય કરીને આચમન લેવું ત્યારબાદ

कंठ्यं॰ ॐ सनकंत॰ । २ । सनंदनं त॰ ।२। सनातनं॰ सनत्कुमरं ॥ २ ॥ कापिल॰ ॥ २ ॥ आसुरीं॰ ॥२॥ वोढुंत॰ ॥२॥ पचशिखंत॰ ।२।

જનોઇ કંઠ કરી કાળા ધોળા તલ ભેગા લઇ, વાળેલો પગ છોડી દેઇ, મનુષ્યતિર્થે દરેક પદ બબે વાર બોલી બબે અંજલી આપવી.

मव्यं आब्रह्मस्तंबपर्यन्तजगत्स्थावरजंगमम्

। मयादत्तनतोयंनतृप्तायान्तुपरांगातिम् ॥

જળની બહાર જનોઇ સવ્ય કરીને એક અંજળી આપવી.

अपसव्य ॐ येचास्माकंकुलेजाताअपुत्रा गोत्रिणोमृताः । तेगृह्णंतुमयादत्तंवस्त्रानिष्पीडनोदकम् ॥

તદ્ અ કુશ સહીત વસ્ત્રમાં પાણી લેઇ નીચોવવું.

॥ अथ ब्रह्मयज्ञः ॥

अद्यातिथौ—श्रीपरमेश्वरप्रीतये यथाशक्त्याब्रह्मयज्ञमहंकरिष्ये ॥ સંકલ્પ કરવો.

१ २ ४ ३ क २ २ १ २ ३१ २३ ३ १ २

ॐ भूर्भुवः स्वः । तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो

३ १ २   २ ३ १ २   ३ १ २
देवस्य धीमहि । धियोयोनः प्रचोदयात् ॥
१   २   २ २   २
ॐ तत्स वितुर्वरेणि योम् । भागोदेवस्य धी-
–   २ १२ २   २   १
माही २ । धियोयोनःप्रचो १२१२ हुम् । आ
–   १   २   १ १ १   ४
२ । दायो । आ ३४५ ॥ ओम्नायि ।
२ २ २   १   –   १ –
आयाहि ३ वोयितो या २यि । तो या२यि।
१ २ २२   २ १   –   १ –
गृणानोह । व्यदातो या२यि । तो या२यि।
१   २८ १   –   २   ३   ५२ २
नायिहो तासा२३ात्सायिवा २३४ औहोवा।
३ १ १ १ ५   ४ ५ २ ५ २ ४   १
ही २३४ षी ॥ अग्न आयाहिवी । तयायि ।
२ २   २   २   १ २ २ २ १
गृणानो हव्यदाता २३ यायि निहोतात्सि बर्हा

२ १ - ३ ५२ २ - २
२३ यिषि । बर्हा २ यिषा २३४ औहोवा । बर्ही
१ १ १ १ १ ४ ५ ४२ ५२ ४
३ षी २३४६ ॥ अग्न आयाहि । वा ५ यि-
४ १ २ २ २ २ २ २ - ३
तयायि । गृणानोहव्यदा १ ता ३ ये । निहोता
१ १ २ १ ५
२३४ सात्सा २३ यिबा ३ । हा २३४ यिषो ६
५
हायि ॥

આ મંત્રો મધ્ય સ્વરે બોલી જવા.

यथाशक्तिमत्कृतेनानेनब्रह्मयज्ञेन ॐ तत्सत्परमेश्वरः प्रीयतां ॥ અંજલી મુકવી.

॥ अथ देव पूजा ॥

॥ आचम्य प्राणानायम्य ॥

આચમન અને પ્રાણાયામ કરીને.

ॐ विघ्नहर्त्रे महागणाधिपतये नमः ॥ तत्रा दौभूतो त्सादनम्

શ્રી ગણેશનું સ્મરણ કરવું.

अग्नेरक्षाइत्यस्या। ग्निगार्यत्र्या। ग्निरक्षोहा। भूतोत्सादनावि० ॥

દશ દિશાઓમાં અક્ષતથી અગ્નેરા૦ ભણતાં રક્ષાર્થે નાંખી દેવી.

१ २ २ ४२ ५ ४ ५ १ २ २ १
अग्नेरा २ क्षाणो ३ हसाः । प्रतिस्मदे वरि
२ १ २ १ २
षा २३ ताः । तपायिष्ठा २३ यिरा । जरो हा २३
२ १
हा ३४३ । ओ २३४५ इ । डा ॥ १ ॥

भूशुद्धिम् । भूमिर्भूमि रिति साम्नाः । इन्द्रऋषिः । यजुश्छंदः । भूम्यादयो देवता । भूम्यभिमंत्रणेवि० ॥

ॐ भूमि० ભણતાં ભુમીને શુદ્ધ કરવી.

१ र २ १ २ १र

ॐ भूमिः । ३ । अंतरिक्षम् ।३। द्यौः ।२।

३ ५ र र २ २र र १ १ १ १ १ :

द्या २३४। औहोवा । ए ३ । भूताया २३१११।१।

ततो कलशाराधनम् ॥ यदाकदेतिसफो

बृहाति वरुणावाहनेवी० ॥

કલશને વિષે यदाकदा० થી વરૂણનું આવાહનકરવું.

३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २

यदा कदा चमीदुषेस्तो ताजेर तमर्त्यः ॥

१ र ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २

आदिद्वंदेतवरुणविपागिराधर्त्तारंविव्रतानाम् ।

४

अथ वरुण पूजनम् । यद द्यका ५ च

४ २ १ र २ १ र २ २ -

वृत्रहान् । उदगा आभिसूरा २३ या । । सा वा२

१ २ १ २ १ २ ५ ५

म् । तादिं द्वताये ३।हुं। वा ३४शो ६ हायि॥

યજ્ઞ્ય૦ શ્રી વરૂણનું પુજન કરવું.

२उ ३क २र १ २
पवित्र करणम् । ॐ भू र्भुवः स्वः तत्स-
२ १ २र ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २
वितुर्वरेण्यं भर्गोदेवस्य धीमहि । धियोयोनः
३ १ १ १ र
प्रचोदयात् ॥ १ ॥ ॐ तत्सवितुर्वरेणियोम ।
१र र २
भार्गोदेवस्य धिमाहि ३ धियो योनः प्रचो
१ १ – १ २ १ १ १
१२१२ हुम् । आ २। दायो । आ३४५ ॥२॥
४र५ ४र ५र ४ ५ ४ २ १ र
ॐ सोमङ्राजानं वरुणाम् । अग्नि मन्वार
२र १ २ २ २र १ २
भामहे ३ । होवा ३ हायि । आदित्यांविष्णुङ्
१र २ १ र २ २ १र २
सूर्यं । होवा ३ हायि ब्रह्मण। २३ च्चा २ ।
१ २ २ १ ९ २ ३
होवा ३ हायि । बृहा ३ उवा ३। पा २३४

૫

तीम् ॥ ३ ॥

ॐ भूर्भुवः स्वः तथा ॐ सोमाङ थी पवित्र करणु

अद्यतीथौ० ममदुरित क्षय पूर्वक श्री पर-
मेश्वर प्रीतये अत्रै वसान्निहितानां शिवादि
देवानां यथाशक्त्युपचारै रेकृतं त्वेणाहं पूज-
यिष्ये ॥

માસ તિથી આદી બોલી પુજાનો સંકલ્પ કરવો.

आवो राजेति वामदेव स्त्रिष्टुप् रुद्रः । उ-
दुत्यमिति प्रस्कण्वो गायत्री सूर्याः । आतू-
नैति गोरिवित गायत्री गणपतिः । इड्मस्तो
मामिति कुत्सो जगती दुर्गा । इदं विष्णुरिति
मेघा तिथि गायत्री विष्णुसर्वेषांन्यास पूर्वक
पूजने विनियोगः ॥

ॐ आवोराजा ॐ उदुत्य आतुनआ ॐ इमाङ ॐ
इदा० એ મંત્રોથી શ્રી રૂદ્ર, સુર્ય, ગણપતી, શક્તિ અને

વિષ્ણુનું અનુક્રમે ષોડષોપચાર પુજન કરવું.

२र ५र र ४ ३ २ ३ २ ३ र ५

ॐ आवोराजा । नमध्व । रस्यरुद्राम् ।

१२ र १ २ २ ३ ४ ५

होता। राम् । स । त्ययजा ३ म् । रोदासियोः

२ १ २ ३ २^३ ४ ५ १ २ १

अग्निंपु । रा । त्नयि । त्नोरचितात् । हिरण्य।रु

२ १ २ २ ४

षा ३ मव । सा ३४ यि । का ३ र्णू ५ ध्वा

६५६ म् ॥ १ ॥

४ ५ ४ १ ७ ^ ३

ॐ उदुत्यं । ओहायि । जा । तवे २ दा २३४

५ २र१ १ २^३ ५ १

साम देवंवहा । तकेता २३४ वाः । दा २३४

र ५ १ २र १र १ ४ ५

शैं ३ हायि । वायिश्वायसू । याम् । औ २३होवा

४

हो ५ इ । डा ॥ १ ॥

५र र २ १ २ १
ॐ आतून आद्रक्षुमा २३ न्ताम। चा-
२र १ २ १ १ १२ र
यित्वग्राभा २३ इ्हायि । संग्रे २ भाया । महा
३ ५ १ – १ १
हस्तो २३४ हायि । दक्षा २ यिणायिना। महा
१ ३ ५र र १ २ १
२३। हा २ स्ता २३४ औहोवा। दक्षिणे ३ ना
१ ११ ११
२३१११ ॥ १ ॥

३ २ ३ ५ २ ^ ३ ५
ॐ इमाङस्तो २३४ माम् अर्हाते २३४ जा
१२ र१ २ १ ३२ ^ ३ ५ ३२ ^ ३
तावेदसे ३। होयि। रथामी २३४ वासम्माहे
५ १ २र १ २ १ ३ २ ^ ३
२३४ मा। मानीषया ३। होयि। भद्राही २३४
५ २ ^ ३ ५ १ २ १ २ १
नाः। प्रमाती २३४ रा। स्यासङसदे ३। होयि

३ ७ ^ ३ ५ ३ २ ^ ३ ५
अम्नायिसा २३४ ख्यायि। मारायिषा २३४ मा
१२ १ १
वायंतवा ३। हो २३४६ इ। डा ॥१॥
५ ५ १ ^ ३ २ ३
ॐ इदा ६ मे। विष्णू २ः। विचक्रा २३४
५ १ र २ १ २ –
मायि। त्रायिधानि। दधायिपा १ द्रा २ मू
१ – २ १ २ १ ^ ३
समू २ हो १। दा २३मा ३। स्या २ पा २३४
५र र २ २
औहोवा। ए३। सुले १ ॥१॥

ॐ तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि तन्नोरुद्र प्रचोदयात्। इति रुद्रगायत्र्या स्वदेहे न्यासं कूर्यात्। देवेच ॥ रुद्रगायत्र्या आवाहनंस० एवंपाद्यं० अर्घ्यं० आचमनियं० मधूपर्कस० ॥

આ રૂદ્રની ગાયત્રીથી દેહને તથા દેવને ન્યાસ કરવા.

अथ पंचामृत स्नानम् ॥ चक्रं यदस्येति अथर्वा विराडिन्द्रः । पयस्नानेविं०॥

ॐ आवोराजा० ના મંત્રથી પાદ્ય, અર્ઘ્ય, આચમન અર્પ્યા પછી પંચામૃતથી દેવનું પુજન કરવું. દરેક મંત્રના ઋષી છંદ બોલી ॐ चक्रं० થી દુધ, ॐ ओहार्य थी દહીં, ॐ घृतव० થી ઘી, ॐ सपूर्व्योम થી મધ અને ॐ स्वल्न्ते થી શર્કરા સ્નાન કરાવવું. દુધ આદિ પ્રત્યેક પદાર્થે महारुद्रायसांगायसपरिवारायपय (અથવા જે હોયતે) स्नानंसमर्पयामि બોલીને ચઢાવવા. અને પ્રત્યેક પદાર્થ પછી જળ ગંધાદિક ચઢાવવાં.

४ ५ ५ २ ४ २ ५ ४ २ १२

ॐ चक्र यदस्या प्सुवानिषत्ताम् । उतो-

२ २ १ २ १२

तदस्मै माध्वे चच्छा २३ द्यात् । पृथिव्या म-

२ १ २ १२ २ १ २२

तिषितं यदू २३ धाः । पयोगो २३ षु । आदधा

१र २र १ २ १
ओषधिषु । इडा २३ । भा ३४३ ओ २३४५ इ
डा ॥१॥

महारूद्राय सांगाय सपरिवाराय पयस्नान समर्पयामि ॥ वरुण स्नानं ॥

दधि क्राव्णारिति अनुष्टुब्दधिः । दधिस्नाने वि०

४ ५ ४र ५र र
ॐ ओहायि । दधि क्राव्णो अकारिषम् ।
४ १ र र
ओहायि । ओहायि । जिश्नो रश्वस्य वाजिना
१ २ १ र २ १ र २ १
२३ होयि । सुरभिनो मुखाका २३ रात् । प्रना
१ र १ २ १ र २
२३ होयि । आयु २३ हो । षितारा २३ यिषा
३४३ त् । ओ २३४५ इ । डा ॥१॥ दधिस्नानं

वरुणस्नानं

घृतवतीति वरुणो जगति द्यावा पृथिवी घृत स्नाने वि० ॥

४ ३ ५ ४ २ ३ ४२५ ५

ॐ घृतव । ता ३ यि । भूवनानाम् । अभि

२ १३ २ २ २ १

श्रिया । उर्वी पृथ्वी मधुदुघेसु पेषसा २३ हो

२ २ २ २२ १

यि । द्यावा पृथिवी वरुणा । स्या धर्मणा २३

१ २ १ २ १ २२ १२ १२

होयि । विष्काभा २३ यिते । अजरेभूरि । राये

२ २ १ २१ २१२

३ तसा उवा ३ । ए ३ । इन्दुःसमुद्र मुर्विया

२२ ३ ११११

विभातो २३११११ ॥ १ ॥ घृतस्नानंस० वरुणस्नानं ॥

सधूव्योंमेति प्रजापति रनुष्टुबिन्द्राः मधु स्नाने वि० ॥

१ २ र र ५ २ र १
ॐ मपूर्व्यो महोना ६मे। वेनःक्रतु ३ माइ
र २ २ ४ २ २ १ —
सनजे ३। हा ३ हा। औ ३ हो ३ वा। आयिही २
र ४ १ २ २ २ ४
यस्य द्वारा ३ मनुः पिता ३। हा ३ हा। औ ३
२ २ १ — १ र २ २
हो ३ वा। आयिही २। दायिवेषुधा ३। हा ३
र ४ २ २ १ — १
हायि। औ ३ हो ३ वा। आयिही २। यआ २३
१ ३ ५र२ २ १ ३ १११११
ना २ जा २३४ औहोवा। मधुश्चुता २३१११
॥१॥ मधूस्नानंस० वरुणस्नानं ॥

रसन्ते तीषो वृधीथो गायत्री सोमः श-
र्करा स्नाने वि०

२ र र १ २ १ —
ॐ रसंते माइ। त्रो अर्यमा। पिबन्तुवा २

२ १ २ १ २ १ ३
ऋणः कवायि । पवमाना २ स्यम ऋस्वा २३४
५र र २ र २
औ होवा । इषो वृषे १ ॥१॥ शर्करा स्नानसं०
वरुणस्नानं ॥

आपो वृतस्येति आपाक्रिष्टु ब्वापः शु-
द्धोदक स्नाने विनियोगः ॥

ॐ हाउ [३] ओथी जळथी स्नान करावबुं.

२र १र २ १ ५ २
ॐ हाउ ।३। ऐरयत् ।३। अपः समैरयत्
१ र २ र र र २र
।३। भूत मैरयत् ।३। अपाङ्गगर्भोग्निरिडा । प्रा-
र र २ र र र
ङ्गगर्भोग्निरिडा ।२। पृथिव्या गर्भोग्निरिडा । ३ ।
१ र २ १ २ र १ र
समन्यायं त्युपयान्तिया २३ न्याः । समान मूर्वं

२ १ २ १ र र र
नध स्पृणा २३ न्ती । तमुङ् शुचिङ् शुचयोदी
२ १ २ १ र र २
दिवा २३ ङ् साम् । अपान्न पातमुप यन्ति
१ २ २र १र २ १
या २३ पाः । २३ हाउ ।३। ऐरयत् ।३। अपः
र २ र १ र २ र र
समैरयत् ।३। भूत मैरयत् ।३। अपाङ्गर्भोभि
र र र र र र
रिडा ।पाङगर्भोभि रिडा ।२। पृथिव्या गर्भोभि
र २ र १ २ १ २र
रिडाआ ३।३।हाउवा।ए।अग्निः शिशुकः ।ए।
२ १ २र १ र २ १ २ १ २र १र
शुक्रः शिशुक्रः ।ए। तेजः शक्रस्यशक्रं ।ए।तेजः
२ १र र २र र १र २ १ २र १ २र १ २र १
सः प्रासमीचीः ।ए। तेजउपो नजारः ।ए।सुव-
र ३ १ १ १ १ १
ज्योतो २३१११ ॥१॥ शुद्धोदक स्नानं स०

ततोऽभिषेकः ॥ आवोराजेति अभिषेकः

ॐ आवो राजा० थी અભિષેક કરવો ને એજ મંત્ર થી વસ્ત્ર તથા ઉપવિત ધરાવવાં.

अर्चन्तेति प्रियमेधानुष्टुबिंद्रः गंधदाने वि० ॥

ॐ अर्चत० થી ચંદન ॐ अक्षन्न થી અક્ષત ॐ पवित्रं ते० થી પુષ્પ તથા ઓલી ॐ त्वेशास्ते થી ધુપ ॐ हाउ । ३ । ओंतुः થી દીપ ॐ हाउ । ३ । अहमस्मि० થી નૈવેદ્ય ॐ हाउ । ३ । फाल्फ० થી ફળ ॐ चंद्रमा० થી દક્ષિણા ॐ उदपंलाका० થી આરતી ॐ यज्ञेन० થી મંત્ર પુષ્પાંજળી કરવી. પ્રત્યેક મંત્ર બોલતા પહેલાં ॐ આ ચિન્હ આપ્યું હોય તે પ્રમાણે તે મંત્રના ઋષિ છંદ બોલી જળ મુકવું.

ॐ अर्चतप्रार्चताना २३४ राः प्रियमेधा ३ सो ३ अर्चंत । अर्चंतु२ २१ त्रा २ काउत। पुरम्पिद्धा २३ । ष्नुवा १ र्चा ५ ता ६५६ ॥१॥

महारुद्राय गंधरा०

❋ अक्षन्नोतियम: पथ्या पंक्तिश्छन्दः । अ-
क्षदाने वि० ॥

३ ४ ३ ४र ५ ३ २ १
ॐ अक्षन्नमीमद । तहौ ३ । आ २३४ ।
४ ५ ४र ५र ४ ५ १ २र १ २र
वप्रिया अधू । षत । अस्तोषत स्वभानवः ।
२ १र २ १ र २ र १र २ २
विप्राना २३ वी । छायामती । योजानू ३ वा ३
१ ३ ५र र ३ ५
यि । इ २ता २३४ औहोवा । हा २३४ रा ॥ १ ॥
अक्षतं स०

❋ पवित्रन्तेत्यादीत्यो जगती ब्रह्मणस्प-
तिः । पुष्पदाने विनियोगः ॥

२ १ २र १ २ १ २ १
ॐ पवित्रन्ते । विततं ब्रह्मणस्पते ३ । हुवे २३
१ २ २ २ १ र २र १ २र
। वा होवा ३ हा ३ । हायि । प्रभुर्गात्राणि पर्यये-

१ १ १ २ २ २

।पि विश्वता २३ । हुवे २३।ग।होवा ३ हा ३ । हायि

१ २ २ १ ५र २ १

अतप्ततनूर्नत हा २ मो अश्नुते ३ । हुवे २३ ।ग।

१ २ २ २ २ १र २ १ २ १

होवा ३ हा ३ ।हायि । शृतामयिद्भहंतः सन्त-

५र १ १ २ २ २

दा २ शो त । हुवे २३ ।स। होवा ३ हा ३। हायि

५र र २ १र र र ५र १र ५र

३४। औहोवा । अर्कोदवाना २ म्परमोवियो

३ १ १ १ १

२ मा२३१११नू॥१॥ महारुद्रायपुष्पंस० रुद्रगा

यत्र्या बिल्पपत्रंस० अबील गुलालंस०

❀ त्वेषास्तेतियमो नुष्टुबाग्नेः।धुपदाने।वि०

२र १ ४र ५ २

ॐ त्वेषास्ते २३ धूमऋुण्वाति हाउ ।।दिवि-

१ २ ४र र ५

शंछुक ३ आताता २३ः । सूरो नही हाउ ।

२ १ २ ४ र ५ २ १र

द्युता तुवा ३म । कृपापवा हाउ । करोचा २३

२ १

सा ३४३ यि । ओ २३४५ इ । डा ॥१॥ महा

रूद्राय धूपऽयमाघ्रापयावि०

❋ आयुश्चक्षुरिति वरुणा गौतमौ त्रिष्टु-

वरुणादित्यौ दीपदर्शने विनियोगः ।

२र १र र २र

ॐ हाउ । ३ । आयुश्चक्षुर्ज्योतिः । औ

१ २ १ २ १ २

होवा । ईया । उदुत्तमं वरुण पाशमा २३ स्मात

१ र २ १ २ १ र

अवाधमं विमध्य मद्द् श्रथा २३ या । अथादित्य

र २ १ २ र १ र र २ १

व्रते वयंता २३ वा । अनागसो आदित येसिया

२ २र १र र

२३ मा ३ । हाउ । ३ । आयुश्चक्षुर्ज्योतिः ।

२र १ २ १ ^ ३ ४र र ३
औ। होवा।ई २। या २३४ औ। होवा। ई

१११११
२३११ ॥१॥ महारुद्राय दिपं दर्शयामि० ॥

❀ अहमन्नेति दिशो त्रुष्. विश्वेदेवाः।
नैवेद्य निवेदने विनियोगः ॥

२र २ १ २ १ २र १र
ॐ हाउ।३। अहमन्नं ।३। अहमन्नादो।

१र १र २र १र २र १ २र
हमन्नादो।२। हंविधारयो।२।हंविधारयः। हाउ

१ २र १ २ १ २र १२र १ र २ १
।३।यद्वर्चो।हिरण्यास्य।यद्वा वर्चो गवामुत।।

२ १ २ र १ र २र १ २ १ १
सतस्य ब्रह्मणोव।चाः।तेनमा।मद्भुसृजामसा।मि

२र १ २ १ २र १र २र १र
।हाउ।३। अहमन्नं।३। अहमन्नादो। हमन्ना दो।२।

२र १र २र १ २ १ १
हंविधारयो।२। हंविधारयः। हाउ हाउ हाउवा

२र १ २१ २र १र २र १ २र
।ए। अह्नमन्न महमन्नादो हविधारय: । ए।
१ २ १ २र १र २र १ २र १
अह्नमन्न महमन्नादो हविधारय:।ए। अहमन्न
२१ २र १र २र १ २र १ र ३
महमन्नादो हविधारय: ।ए। अहह्नसुवज्योती
१ १ १ १ १
२३११११।।१।। माहारुद्राय नैवेद्यं नीवेदय। मि०
पंचग्रासान्कृत्वा। मध्येपानियं उत्तरापोशणं स०
❀फलेतिकश्यपस्त्रिष्टुबिन्द्र:। फलदानेवि०
२र १ २ र
ॐ हाउ ।३। फालफलफलफलफल्र ।३। हाउ
१ र र र - १ र र
।३। इन्द्रनरो नेमधिताह वा२न्तायि। यत्पार्या
र - १ र र र र
युनजते धिया२स्ता: ३। शूरो नृषाता श्रवस-
- १ र र र र - १
श्चका२मायि। आगोमति व्रजे भजा तुवा२न्ना:

२र १ ० २ २ १

॥ हा उ ।३। फालफलफलफलफल् ।३। हाउ।३। वा-

१ १११११

मनः सुवरिड।२३४११ ॥१॥ माहारुद्रायफलंस०

❀ चन्द्र मेति त्रितः वा सुपर्णः पथ्या पंक्ति

रिन्द्रः दक्षिणा समर्पणे वि० ॥

२ १ र २ २ १ ४

ॐ चंद्रमा आउवा । प्सुवा तारा उवा ।

२० १र २ २ १ र २ १ र २

सुपर्णो धाउवा। वतेदिवि । नवोहिरा उवा।

२ १ २ २ १ २ २ १

णयनार्यिमाया उवा। पदं विंदा उवा। ति विद्यु-

१ २ २ १र २

ताः। वित्तंमा आउवा। स्यरोदा २३ सा ३४३

१

यि। ओ २३४५ इ। डा ॥१॥ माहारुद्रा दः

क्षिणां स०

❀ उद्धलोके तीन्द्रो नुष्टुप् सूर्यः। आ-
रात्रिका वलोकने वि० ॥

२ १ र र २र १ २१र र
ॐ उद्यं लोकानरोचयः। होयि। इमांलो-
र २र १ २ १र र २र १
कानरोचयः। होयि। प्रजा भूतमरोचयः। होयि।
२ १ २र १ १र १ ^ ३ ५र र
विश्वंभूतमरोचयः। हो २। हा २३४ औं होवा।
१ र र ३ १ १ ११ १
धर्मोज्योति। २३११११ ॥१॥ माहारुद्राय आरा-
त्रीकम्० रुद्रगायत्र्या प्रदक्षिणां नमस्कारां-
श्च समर्पयामि०

हरिः ॐ। यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि
धर्माणि प्रथमान्यासन्॥ तेहनाक महिमानः
सचन्तयत्र पुर्व्वे साध्याः सन्तिदेवाः॥ ॐ रा-
जाधिराजाय प्रसंह्य साहिने। नमोवयं वैश्रवाय

कुर्महे। सम्मे कामान्कामकामायमह्यं। कामेश्वरो वैश्रवणो दधातु। कुबेराय वैश्रवणाय महाराजाय नमः॥ ॐ स्वस्ति। साम्राज्यं भोज्यं स्वराज्यं वैराज्यं पारमेष्ठ्यं राज्यं माहाराज्यं माधिपत्यमयं समन्तपर्यायीस्यात्सार्वभौमः सार्वायुष आन्तादापरार्धात्॥ पृथिव्यै समुद्रपर्यन्ताया एकराडिति। तदप्येष श्लोकोऽभिगीतो मरुतः परिवेष्टारो मरुत्तस्यावसन्गृहे। आविक्षितस्य कामप्रेर्विश्वेदेवाः सभासद इति॥ ॐ विश्वतश्चक्षुरुत विश्वतो मुखो विश्वतो बाहुरुत विश्वतस्पात्। सम्बाहुभ्यां धमति सम्पतत्रैर्द्यावाभूमी जनयन्देव एकः॥ ॐ ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां। ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम्।

ॐ नमः शिवाय श्रीसांब० मंत्रपुष्पं सम०॥

अत्राद्य० ममोपात्त दुरित क्षय पूर्वक मिलि-
तोच्चार द्रव्यै पूजन कृतेन श्री महारुद्र प्रियतां.
અત્રાદ્ય૦થી મહારુદ્ર પ્રિયતાં સુધી ભણી સંકલ્પ મુકવો.

अथ वैश्वदेवः ॥

आचम्य प्राणानायम्य ॥ पाक संप्रोक्ष्य स्थं
डिले पंचभूसंस्कारान् कुर्यात्। (१) दर्भैः परि
समुह्य ।३। (२) गोमयेन उपलिप्य ।३। (३)
कुशमुलेन उल्लिख्य । ५। (४) अनामिकां
गुष्ठेन उद्धृत्य । ५। (५) उदकेन। भ्युक्ष्य ॥

દક્ષિણ બાજુએ શુધોદક પાત્ર ઉત્તરમાં જળ ભરીને
પ્રણિતાનુ પાત્ર તથા ધીવાળુ હવિષ્યાન્ન અને અગ્નિ તથા
આપણી વચ્ચે બે સમિધ રાખવાં

આચમન અને પ્રાણાયમ કરી પાક તથા વૈશ્વ દેવના
પદાર્થોને ગાયત્રી મંત્રથી પ્રોક્ષણ કરવું પછી કુંડને વિષે
પંચ ભુસંસ્કારકરવા. (૧)દર્ભની ત્રણ સેરોથી પશ્ચિમથી

પુર્વ તરફ કુંડ ઉપરથી રજ ત્રણ વાર વાળી નાખવી (૧) ગાયના છાણથી કુંડની અંદર ત્રણવાર હા થફેરવવો. (૩) કુશના મુળવડે એક પશ્ચિમથી પુર્વમાં બીજી દક્ષિણથી ઉત્તરમાં અને ત્રીજી ચોથી તથા પાંચમી પશ્ચિમથી પુર્વમાં એ પ્રમાણે કુંડમા પાંચ રેખાઓ કરવી (૪) ઉપરની પ્રત્યેક રેખામાંથી અનામિકા તથા અંગુઠાવડે રજ કાઢી નૈરૃત્યમાં નાંખવી (૫) કુંડ ઉપર પાણી છાંટવું

ॐ भूर्भुवः स्वः । पावक नामानमग्निं प्रतिष्ठापयामि ॥ अग्निपूजनम् ॥

ॐ भूर्भुवः स्वः બોલી પોતાની સામે લઇને કુંડમાં અગ્નિનું સ્થાપન કરી ગંધાદિથી પુજન કરવું.

अद्यतिथौ० मगपचसूना दोष परिहारार्थं आतमसंस्कारार्थं च नित्यविधिरुपं वैश्वदेवाख्यं कर्माहं करिष्ये ॥

માસ તિથિ આદિ બોલી સંકલ્પ કરવો.

इदं मुमोरिति परमेष्ठी प्रजापत्यनुष्टु बग्निः न्यंच करणे विनियोगः ।

જમણું દીચણ વાળી ડાબો હાથ અવળો રાખી તેનાં આગળાં કુંડના નૈરૂત્ય ખુણે અને ડાબા હાથ ઉપર જમણો હાથ ઉંધો રાખી તેનાં આગળાં કુંડના વાવ્ય ખુણે અડાડી ॐ इदं भूमेर्भ० मંત્ર ભણી જવો.

ॐ इदं भूमेर्भजामहा इदं भद्रं सुमंगलं ।परासत्नान्बाधस्वान्येषांविंदतेधनं ।

अदितेऽनुमते सरस्वत्यांति प्रजापति रेकप दा गायत्र्य दितिरनुमति सरस्वत्यो देवता: । अंजलि प्रसेचने वि० ॥ (१) ॐ अदिते नुमन्यस्व । (२) ॐ अनुमते नुमन्यस्व । (३). ॐ सरस्वत्य नुमन्यस्व ॥

(૧)(૨)(૩) થી અગ્નિની દક્ષિણમાં નૈરૂત્યથી અગ્નિ તરફ પશ્ચિમમા નૈરૂત્યથીવાયવ્ય તરફ ઉત્તરમાં વાયવ્યથી ઇશાન તરફ પ્રણિતા પાત્રમાંથી જળ લઇ અનુક્રમે ધારાઓ કરવી પાત્રમાંનું જળ ઢોળી દઇ પછીતે પાત્રને ફરીથી ભરવું

देवसवित रिति प्रजापति स्त्रिष्टुप् सावित्ता पर्युक्षणे वि० ॥

ॐ દેવ સવિતા ભણતાં અગ્નિ તથા પદાર્થોની ચારે તરફ પ્રણિતા પાત્રમાંથી જળધારા કરવી.

ॐ देव सावितः प्रसुव यज्ञं प्रसुव यज्ञपतिं भग।य दिव्यो गंधर्वः केतपुः केतंनः पुनातु वाचस्पाति र्वाचनः स्वदतु ॥

ततः सामिधं हुत्वा आहुतयः ॥

એક સમીધ હોમીને ધીવાળા હવિષ્યાન્નની બતાવ્યા પ્રમાણે સત્તર આહુતિઓ આપી ફેર એક સમીધ હોમવું.

ॐभूः स्वाहा। इदमग्नये नमम ॥ ॐभूवः स्वाहा। इदं वायवे नमम ॥ ॐ स्वः स्वाहा। इदं सूर्यायनमम ॥ ॐभूर्भुवः स्वः स्वाहा। इदं प्रजापतयेनमम ॥ ॐदेवकृतस्यैनसो वय जनमासि स्वाहा। इदं देवेभ्योनमम ॥ ॐ पितृकृतस्यै न०। इदं पितृभ्योनमम ॥ ॐ मनुष्य

कृतस्यै न० । इदंमनुष्येभ्योनमम ॥ ॐअस्मत् कृतस्यै न० । इद मस्मद्भ्योनमम ॥ ॐयाद्दिवा चनक्तं चैनश्चकृत मस्यावय० । इदं दिवान-क्ताभ्यांनमम ॥ ॐ यत्स्वपंत श्चजागृतस्चैन-स्चकृतमस्यावय० । इदं स्वपं जागृभ्यांनमम ॥ ॐ यद्विद्वांसश्चा विद्वांसश्चैनश्च कृतमस्याव-य० । इदमेघायमग्नयेनमम ॥ ॐ एनस एनसो वयजन० । इदं मग्नयेनमम ॥ ॐ अग्नयेस्वाहा । इदमग्नयेनमम ॥ ॐ धन्वंतरये स्वाहा । इदं धन्वं-तरयेनमम ॥ ॐ विश्वेभ्यो देवेभ्यःस्वाहा । इदं विश्वेभ्यो देवेभ्यो नमम ॥ ॐ प्रजापतयेस्वाहा । इदं प्रजापतये नमम ॥ ॐ अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा । इदमग्नये स्विष्टकृतये नममं ॥

पुनः सामिधंहुत्वा

देव सवित रिति पर्युक्षणं ॥

देव सवितः ભણી પ્રણીતા પાત્રમાં ફરીથી ભરેલુ જળ લેઇ અગ્નિની ચારે તરફ ધારા કરવી. પછી (१) (२) (३) દક્ષિણ પશ્ચિમ અને ઉત્તરમાં ધારાઓ કરવી.

(१) ॐ अदितेन्वमंस्थाः (२) ॐ अनुमतेन्वमंस्थाः। (३) ॐ सरस्वत्यन्वमंस्थाः प्रदक्षिणा बलिदानम्। उदक धारा ।४।

અગ્નિ અને અગ્નિની વચ્ચે પશ્ચિમથી પુર્વમાં એક એકની ઉત્તરે ચાર ધારાઓ કરવી, પછી પ્રથમ ત્રણ ધારાઓ ઉપર ચાર ચાર અને ચોથી ઉપર એક એ પ્રમાણે અંદર બતાવ્યા પ્રમાણે બોલી બળીદાન મુકવાં. પ્રત્યેક ધારાપર મુકવાના બળીદાનનો ભાત એક વખતે હાથમાં લેવો પ્રત્યેક ધારાનાં બળીદાન પુરાં થાય એટલે તેઉપર જળની ધારા કરવી. ચારે ધારાનાં બળીદાન આપ્યા પછી કાને પાણી અડાડવું.

धारा १

(१) ॐ पृथिव्ये नमः। इदं पृथिव्यैनमम॥

(२) ॐ वायवे नमः। इदं वायवे नमम॥

(३) ॐ विश्वेभ्यो देवेभ्योनमः । इदं विश्वेभ्यो देवेभ्यो नमम ॥

(४) ॐ प्रजापतयेनमः । इदं प्रजापतये नमम ॥ (उपरि उदक धारा)

धारा २

(१) ॐ अद्भ्यो नमः । इदमद्भ्यो नमम ॥

(२) ॐ ओषधि वनस्पतिभ्यो नमः । इदमो-षधि वनस्पातिभ्यो नमम ॥

(३) ॐ आकाशायनमः। इदमाकाशायनमम॥

(४) ॐ कामायनमः। इदं कामाय नमम ॥

। उपरि उदक धारा ।

धारा ३

(१) ॐ मन्यवे नमः । इदं मंन्यवे नमम ॥

(२) ॐ इन्द्रायनमः। इद मिन्द्राय नमम ॥

(३) ॐ वासुकये नमः। इदं वासुकये नमम॥

(४) ॐ ब्रह्मणेनमः। इदं ब्रह्मणेनमम ॥ ।उपरि उदक धारा ।

धारा ४

ॐ रक्षो जनेभ्योनमः । इदं रक्षो जनेभ्योनमम ॥ । उपरि उदक धारा ।

। अ । अपसव्यं॥ असुक गोत्र अस्मत् समस्त पितृभ्यः स्वधा । इदं पितृभ्यो नमम ॥ । उपरि उदक धारा । कंठयम्० ॥

જનોઇ અપસવ્ય કરીને ઉપલી ધારાઓની દક્ષિણે થોડું જળ મુકી પોતાના ગોત્રનું નામ લઇ પિતૃતિર્થે પિનરોનું બળીદાન મુકવું, ને તે પર જળ ધારા કરી કાને પાણી અડાડવું.

।ब।सनकादि मनुष्येभ्योहंतः।इदंसनकादि०॥।उपरि उदक धारा। सव्यम्॥

સવ્ય કરી, કંઠ કરી પશ્ચિમમાં થોડું જળ મુકી મનુષ્ય તિર્થે મનુષ્યને બળીદાન આપી તે પર ધાર કરી

અને પાણી અડાડવું.

।क। नंदादि गोभ्यो नमः। इदं नदादि०॥

। उपरि उदक धारा।

સવ્ય કરીને પુર્વ તરફ જળ મુકી ગાયોને બળીદાન આપી ધારા કરી પાણી અડાડવું.

स्तुतिपाठः। आरोग्य मायुरैश्वर्यं धीर्घृतिः शंबलं यशः। ओजोवर्चः पशून्वीर्यं ब्रह्म ब्राह्मण्य मेवच शौभाग्यं कर्म सिद्धिंच कुल जैष्ठयं सुकर्तृनाम्। सर्व मेतत्सर्वं साक्षान्द्रविणोदरि रीहिणः॥

कयान श्चित्रेति वामदेव गायत्री विश्वेदेवाशांन्त्यर्थे जपे वि०॥

आरोग्यं થી हिणः સુધી ભણી અગ્નિને નમસ્કાર કરવા. પછી ॐ कया० આદી ત્રણ સામ ભણી જવા. પછી ॐ स्वस्तिः તથા चतुर्भिश्च ભણી જઇ અગ્નિને નમસ્કાર કરવા.

३ र ४ २ ४ र ५

ॐ का५या । न४चा ३ । यित्रा ३ आभूवात् ।

१ र २ १ र २ १ २ र २

ऊ । ती । सदावृधः स । खा । औ ३ हो हायि ।

१ २ ३ र र १ - १

कया २३ शचायि । ष्ठयौहो ३ । हुम्मा २ । वा ऽ२

५ २ ३ र ४ २

त्तों ३५ हायि ॥ १ ॥ का५स्त्वा सत्यो ३ मा ३

४ ५ १ २र १ २१ २ र

दानाम् । मा । हिष्ठोमात्सादंध । सा । औ ३ हो

२ १ २ ३ र २ १

हायि । हृढा २३ चिदा । रुजौहो ३ । हुम्मा २ ।

१ ३ र ४

वा ऽ२ सो ३५ हायि ॥२॥ आ५भी । षुणा ३:

२ ४ ५ १ २ र १ २ र १

सा ३ खिनाम् । आ । वितजरा यितृ २ । णाम ।

२ र २ १ २ ३ र २

औ ३ हो हायि । शता २३ भवा । सियौहो ३ ।

१ – १ . २

हुम्मा २। ताऽ २ यो ३५ हायि ॥ ३ ॥

ॐ स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धः श्रवाः स्वस्तिनः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति न स्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्तिनो बृहस्पति र्दधातु ॥

ॐ स्वस्ति। ३। शान्तिः॥३॥ चतुर्भिश्च॥२॥ द्वाभ्यां पंचाभिरेवच। हूयते च पुनर्द्वाभ्यां तस्मै यज्ञात्मनेनमः।

अद्यातिथौ० अनेनवैश्वदेवाख्येन श्री परमेश्वरः प्रीयताम् ॥

अथ गोग्रासादि

। अ। सुरभी वैष्णवी माता नित्यं विष्णुपदे स्थिता। गोग्रासन्तु मयादत्तं सूरभी प्रतिगृह्यताम्। इदं गोभ्यो नमम॥

। ब। पिपीलिका कीटपतंग संघाबुभुक्षिताः

कर्मनिबद्धबद्धाः । प्रयांतुते तृप्तिमिदं मयान्नं तेभ्यो विसृष्ट सुखिनो भवंतु । इदं पिपीलिकादिभ्यो नमम ॥

।क। ऐन्द्र वारुण वायव्या याम्या वैनैरुतस्तथा । वायसाः प्रतिगृह्णंतु भूमौ पिंडंमयार्पितं । इदं वायसेभ्यो नमम ॥

।ड। द्वौश्वानौ श्याम शबलौ वैवस्वद् कुलोद्भवौ । ताभ्यांबलिंप्रदास्यामिस्यातामे तावहिंसकौ । इदं श्वभ्यां नमम ॥

ततो हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य आचमनम् ॥

(અ) (બ) (ક) (ડ) બોલીને ગાય, કીડી, કાગડા અને શ્વાનના અનુક્રમે વધેલા હવિષ્યાનમાંથી ભાગ કાડવા કીડી અને કાગડાના ભાગ ઘર બહાર નીકળીને નાખવા. પછી હાથ પગ ધોઇ આચમન કરવું.

अथ भोजन विधि.

ગોમયથી * ચોખુણ મંડળ કરી તે પર અન્નપાત્ર મુકી અન્નદેવતાનું ધ્યાન કરવું.

ॐ सत्यं त्वर्तेन परिषिंचामि ।

ગાયત્રી મંત્રથી પાણી મંત્રી ॐ सत्यं० બોલી અન્નને પાણીથી પ્રોક્ષણ કરવું.

ॐ ब्रह्मार्पणं ब्रह्महविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणाहुतंब्रह्मैवतेन गंतव्य ब्रह्मकर्म समाधिना। ॐ तत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु ॥

उदक धारा ॥ ॐ भूपतये नमः ॥ ॐ भूवन्पतये नमः ॥ ॐ भूतानांपतये नमः ॥

(રાત્રીએ ॐ ऋतंत्वासत्येनपारिसिंचामि० બોલવું)

પાત્રની જમણી બાજુએ ભુમી ઉપર ધારા કરી ઘીવાળા ભાતનાં પ્રત્યેક પદ બોલતાં ત્રણ બળી મુકવાં.

ॐ अमृतोपस्तरणमसिस्वाहा ॥

---

* બ્રાહ્મણે ચોખુણ ક્ષત્રિએ ત્રાંકોણ અને વૈશ્યે ગોળ મંડળ કરવું.

હાથમાં જળ લેઇ ॐ अमृता० બોલી પી જવું.

(१) ॐ प्राणायस्वाहा । (२) ॐ व्यानाय स्वाहा । (३) ॐ अपानायस्वाहा ॥ (४) ॐ समानायस्वाहा । (५) ॐ उदानाय स्वाहा ॥

(૧) બોલી તર્જની, મધ્યમા અને અંગુઠાથી, (૨) બોલી કનિષ્ઠા, અનામિકા અને અંગુઠાવતી (૩) બોલી મધ્યમા, અનામિકા અને અંગુઠાવતી, (૪) બોલી પાંચે આંગળીઓ વતી અને (૫) બોલી તર્જની શિવાય બધીથી ઘી વાળા ભાતના કોળીઆ મૌન રહી દાંતને અડકાડયા શિવાય ગળી જવા. પછી આંખે તથા કાને જળ અડાડી શિખા છોડી જમવું. જમતા અન્નને સારૂં ખોટું કહેવું નહિ.

रौरवे पुण्य निलये पद्मार्बुदनिवासिनां उच्छिष्ट भागधेयानाम् क्षय्यमुपतिष्ठतु ॥

જમી રહ્યા પછી ઉચ્છિષ્ઠ અન્ન થોડું હાથમાં લઇ रौरवे० ભણી જઇ પિતૃતિર્થે હાથ વાંકા કરી ભોંયપર મુકવું. પછી તેજ પ્રમાણે તે ઉપર પાણી મુકવુ.

ॐ अमृतो पिधान मसिस्वाहा ॥

હાથમાં જળ લઇને ॐ अमृतोपि० બોલી અર્ધું પીવું. અને ઊપર જણાવ્યા પ્રમાણે બાકીનું અડધું ઉચ્ચિષ્ઠ મુકેલા અન્ન ઉપર પિતૃતિર્થે મુકવું. પછી બાર કોગળા કરી મોં ધોઇ બે આચમન લેવાં અને મુખ સાફ કરવા કંઇ મુખવાસ લેવો. હાથ ભાણામાં ધોવા નહીં.

अथ सायं संध्या.

આપેલો ફેરફાર કરી પ્રાતઃ સંધ્યાની બરાબર કરવી.

ઉત્તર અથવા પશ્ચિમાભિ મુખે બેસવું. ઉપસ્થાન બે હાથ જોડી બેઠા બેઠા કરવું.

प्रातः संध्यावत्सर्वं कार्यं विशेषात्—

संकल्पे । सायं संध्योपासन महंकारिष्ये ।

ध्याने । अपरान्हेतु यासंध्या कृष्णांगी कृष्ण वाससा । गरुडस्कंध समारूढा तथा च विष्णु-देवता ॥ वृद्धा सामवेद मुखी विष्णुना सह

आवह । आयाहिवर देदेवि त्र्यक्षरे विष्णुवा-
दिनि ॥ सरस्वति छंदसांमातर् विष्णुयानि
नमोस्तुते ॥

आचमने। अग्निश्चेति नारायण प्रकृत्याग्निः।
आचमने त्रि० ॥

ॐ अग्निश्च मामन्यु श्चमन्यु पतयश्चम-
न्यु कृतेभ्यः पापेभ्यो रक्षंतां यदन्हा पापमकार्षं
मनसावाचा। हस्ताभ्यांपद्भ्या मुदरेण शिश्ना
अहस्तदवलुंपतु यत्किंचिदुरितमयि इदमहं मा-
ममृतयो नौ सत्ये ज्योतिषि जुहोमिस्वाहा ॥

अर्घ्य प्रदाने । उपस्थाने च ॥

गायत्री जापे। विष्णुवात्मा रविः प्रियताम्॥

विसर्जने । विष्णुनासमनुज्ञाता ॥

आरति.

जय गंगाधर हर हर, जय गिरिजाधिशा, शिव जय गिरिजाधिशा त्वं मा पालय नित्यं, कृपया जगदीशा. हर हर हर महादेव ॥ १ ॥

कैलासे गिरिशिखरे, कल्पद्रुमविपिने, शिव०
गुंजति मधूरकरपुंजे, कुंजवने गहने; शिव०
कोकिल कूजित खेलत, हंसावनललिता, शिव०
रचयति कलां कलापी, नृत्यति मुदसहिता. हर हर० ॥२॥

तस्मिन्सुललितदेशे, शालामणिरचिता, शिव०
तन्मध्ये हर निकटे, गौरी मुदसहिता; शिव०
क्रीडां रचयति भूषां रंजितमतिमाशिं, शिव०
इंद्रादिकसुरसेवित, प्रणमति ते शीर्षम्. हर हर० ॥ ३ ॥

विबुधवधूबहु नृत्यति, हृदय मुदसहिता, शिव०
किन्नरगान कुरूते, सप्त स्वरसहिता; शिव०
धिननं धिननं कथयति, मृदंग वादयते, शिव०
कुनु कुनु ललितं वेणु, मधुरं नादयते. हर हर० ॥ ४ ॥

रूणु रूणू चरणे वादति, नुपुरेषु ज्वलिता, शिव०
चक्रावर्ते भ्रमयति, कुरूते तां तां तां; शिव०
तां तां लुपचुप लुपचुप तालंवादयते, शिव०
अंगुष्ठांगुलिनादं, लास्यगत कुरूते. हर हर० ॥ ५ ॥

कर्पुरद्युतिगौरं, पंचाननसहितं, शिव०
त्रिनयनशशिधरमौलिं, विषधरकंठयुतं; शिव०

सुंदर जटा कलापं, पावक भरभाल, शिव०
डमरू त्रिशुलकपालं, खर्परझूलसारम्. हर हर० ॥ ६ ॥
शंखनिनादंकृत्वा, झल्लरीनादयते, शिव०
नितरां जयते ब्रह्मा, वेदचतुष्टयभः; शिव०
अमृतचरण सरोजं, हृदिकमलेधृत्वा, शिव०
अवलोकयति महेशं, शंभुंबहुनत्वा. हर हर० ॥ ७ ॥
मुंडैरचयतिमाला, पन्नगमुपवितं, शिव०
वामविभागे गिरिजा, रूपंस्वतिललितं; शिव०
सकलशरीरेविलसति, कृतभस्माभरणं, शिव०
इतिवृषभध्वजरूपं, तापत्रयहरणम् हर हर० ॥ ८ ॥
ध्यानंचारातिसमये, हृदयेयदिधृत्वा, शिव०
शिरसात्रिजटानाथं, ईशंबहुनत्वा; शिव०
शंबरनाशंप्रतिदिन, पठनंयःकुरुते, शिव०
शिवसायुज्यंगच्छति, भक्त्यायःश्रृणुते. हर० महादेव॥९॥

થાળ (૧) મહાદેવજીની.

આરોગો શંકર સ્વામિ તમેછો અંતરજામી,
પુરણ બ્રહ્માદિક નામિ, આરોગો શંકરસ્વામિ. ૧
કહાવોછો ભિક્ષાના ભોગી, તમેછો નિરંજનયોગી;
આદિઅંતે અસીપદનાયોગી, આરોગો શંકરસ્વામિ. ૨

ઉપ્યાતમ ભાવ તણુ કહુ તે, શંભુજી જમવાને આવો;
સેવક જનને દિંજ લાવો, આરોગો શંકરસ્વામિ. ૩.
સામગ્રીતો સારી બહુ કીધી, પાંચે પકવાન નવે નિધી;
સાહિત્યેતો છત્રીસે કીધી, આરોગો શંકરસ્વામિ. ૪
અથાણાંતો વિધ વિધનાં આણી, આરોગો પીનાકપાણી;
દાસનો ભાવ હૃદે જાણી, આરોગો શંકરસ્વામિ. ૫
રાઇતાંને ચટણી છે સારી, આણું જળ ઉત્તમ જરૂ ઝારી;
શુદ્ધ આચમન કરી લ્યો સોપારી, આરોગો શંકરસ્વામિ ૬
મલ્યાનેતો મહેર હવે કીજે; દાસ જાણી દરસન દીજે;
સેવકનાં કારજ સૌ રીઝે, આરોગો શંકરસ્વામિ. ૭

થાળ (૨) મહાદેવજીની.

શિવ શંકર આવોરે, મનમાં મહેર ધરી;
હું તો ભોજન કરાવું રે, ભાવે ભાવ કરી. ૧
હુંતો તેલ ફુલેલ જરે, તમને મરદાવું;
સોનાનો બાજઠરે, તે નહાવા લાવું. ૨
ઊષ્ણોદક આણીરે, મુખ આગળ મેલું;
પેહેરો પીતાંબરરે, પ્રીત કરી પીળું. ૩

બાકડીએ ચડીનેરે,	મદીરમાં આલો;	
ભરીયાં જળ ઉત્તમરે,	ચંબુ કર ઝાલો.	૪
ઉત્તમ આસન છેરે;	ત્યાં તમે ચરણ ધરો;	
અંગો અંગ રાખજરે,	સ્વામિ સધ કરો.	૫
સોનાનો થાળજરે;	જડીયાં નીલ મણી;	
મુખ આગળ મેલુ રે,	શોભા સરસ બની.	૬
સોનાના પ્યાલારે;	તે આગળ ધરીઆ,	
ખટરસ સ ગાતેરે,	દધિ, ઘૃતે ભરીયા.	૭
શીરોને પુરીરે,	સુંદીર સુખલડી;	
ભાવે આરોગોરે;	ભાગે ભુખલડી.	૮
જલેબીને ઘેબરરે,	સારી સુત્રફણી;	
ઓસાવું સેવજરે,	ખોબે ખાંડ ઘણી.	૯
મગદળના લાડુરે;	સારા સરસ બન્યા;	
પરસુ ગી શેકીરે,	તેમાં નહી મણા.	૧૦
રાઇતાં રાઇનાંરે;	તેથી રીઝાવી;	
તમોરૂચીએ લેજોરે,	સ્વામિ જાણી વારી.	૧૧
શાકાં સઉ કીધાંરે,	એક નથી બાકી;	
આંબાની સાખજરે;	તે આણી પાકી.	૧૨
મેં તો દુધ કડયાંછેરે,	તે સાકર સાથે;	

આરોગોને ઇશ્વરરે, ઉમીયાના નાથ. ૧૩
ભાતને દાળજરે, લેજો ભલી ભાતે;
શુદ્ધ આચમન કરજોરે, લ્હેવરાવું હાથ ૧૪
પાનનાં બીડાંરે, પ્રીતે ચવરાવું;
સિંહાસન ઉપરરે, શીવને બેસાડું. ૧૫
[illegible] દીપેરે, નાંખીને નીરખું;
હેતે વદન નીહાળીરે, હઇડામાં હરખું. ૧૬
વીણાને લેરજરે, તે કરમાં સાઉ;
મરદંગ વગાડીરે, ગુણ શીવના ગાઉં ૧૭
ભક્તજન ભોગીરે, સામગ્રી સર્વ કરે;
શીવ પુજા કારણરે, તે સાંનિધ્ય ધરે. ૧૮
ભક્ત જન ત્યાગીરે, તે મનમાં ધારે;
માને શીવ શંકરરે, નવ લાગે વાર. ૧૯
જ્યારે ઇષ્ટગુરૂએરે, કીધીછે સહાય;
ત્યારે કર જોડીનેરે, દાસ મયો ગાય. ૨૦

થાળ (૩) માતાજીની.

આરોગોઉમીયાજી મારીમાત જેજનતારાં સુખીયાંથાયમા
કનકકળસગંગાજળભરી, ઉમીયાજીઆગળથાળજધરીમા
દ્રાક્ષચારોળીબદામઅખોડ, પીસ્તાંલીંબુનેકરસાળાંફળમા